

IZBA CYWILNA

Biuletyn Sądu Najwyższego

2018

7-8

Redakcja
Jacek Gudowski
Maciej Machowski

Współpraca
Anna Dorabialska, Piotr Frątczak
Katarzyna Gębala, Agnieszka Gołąb
Przemysław Gumiński, Elżbieta Konarska
Sławomira Kotas, Magdalena Kuchnio
Arkadiusz Turczyn

Fotografie
Jacek Gudowski

przy udziale

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
www.wolterskluwer.pl

infolinia: 801 044 545
tel. 22 535 82 03
e-mail: handel@wolterskluwer.pl

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 16 lutego 2017 r., III CZP 100/16, do rozstrzygnięcia składowi powiększonemu tego Sądu zagadnienia prawnego:

„1. Czy uzyskanie na własność przez przedsiębiorstwo państwowe urzędzeń przesyłowych, posadowionych na nieruchomościach należących wówczas do Skarbu Państwa, na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. z 1991 r. Nr 2, poz. 6) spowodowało uzyskanie przez to przedsiębiorstwo z mocy prawa – jako prawa związanego z własnością urzędzeń – służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu obciążającego te nieruchomości?

w przypadku udzielenia odpowiedzi negatywnej na powyższe pytanie:

2. Czy przedsiębiorstwo przesyłowe jako posiadacz służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, pozostawało w dobrej czy w złej wierze oraz w jakiej dacie rozpoczął się bieg terminu zasiedzenia tej służebności, na rzecz tego przedsiębiorstwa?”

podjął uchwałę:

Nabycie przez przedsiębiorstwo państwowe – na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. z 1991 r. Nr 2, poz. 6) – własności urzędzeń przesyłowych posadowionych na nieruchomościach należących do Skarbu Państwa nie spowodowało uzyskania przez to przedsiębior-

stwo z mocy prawa służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu obciążającej te nieruchomości.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 5 czerwca 2018 r., III CZP 50/17, D. Zawistowski, M. Bączyk, J. Gudowski, M. Kocon, W. Pawlak, H. Pietrkowski, M. Wysocka)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Rzecznika Finansowego we wniosku z dnia 3 kwietnia 2017 r., RF/WBK/144/BJW/17, do rozstrzygnięcia składowi powiększonemu Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego:

„Czy na podstawie art. 385¹ i 385² ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 1964 r. Nr 16, poz. 93 ze zm.), badanie, w kontroli incydentalnej, przesłanek zgodności z dobrymi obyczajami i rażącego naruszenia interesów konsumenta – a więc nieuczciwego (abuzywnego) charakteru postanowienia (warunku) umowy – dokonywane jest według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej normatywną treść, uwzględniając okoliczności jej zawarcia oraz z odniesieniem, w momencie jej zawarcia do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna, czy też ocena ta dokonywana jest z uwzględnieniem sposobu stosowania (wykonywania) badanego postanowienia i umowy w praktyce w okresie od daty jej zawarcia do chwili wyrokowania?”

podjął uchwałę:

Oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, D. Zawistowski, M. Bączyk, J. Gudowski, H. Pietrkowski, R. Trzaskowski, M. Wysocka, K. Zawada)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 21 listopada 2017 r., V Ca 369/17, zagadnienia prawnego:

„Czy dopuszczalne jest wypowiedzenie opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego miejsca postojowego (parkingowego), które stanowi część udziału w użytkowaniu wieczystym?”

podjął uchwałę:

Oplata roczna z tytułu wieczystego użytkowania związanego z prawem własności wyodrębnionego lokalu użytkowego pełniącego funkcję garażu wielostanowiskowego powinna być wypowiedziana w całości wszystkim współwłaścicielom tego lokalu (art. 78 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 121 ze zm.).

(uchwała z dnia 6 czerwca 2018 r., III CZP 6/18, D. Zawistowski, K. Strzelczyk, M. Szulc)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Lublinie postanowieniem z dnia 12 lipca 2017 r., II Ca 99/17, zagadnienia prawnego:

„Czy w procesie z powództwa klienta przeciwko podmiotowi rynku finansowego o zapłatę kwoty roszczenia zgłoszonej w reklamacji klienta, regulacja zawarta w art. 8 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 892 ze zm.) wyłącza możliwość kwestionowania przez podmiot rynku finansowego zasadności dochodzonego roszczenia tak co do zasady, jak i co do wysokości, czy jedynie oznacza przerzucenie ciężaru dowodu na podmiot rynku finansowego, który będzie zobowiązany udowodnić, że roszczenie nie przysługuje powodowi bądź przysługuje mu w niższej wysokości?”

podjął uchwałę:

W postępowaniu wszczętym przez klienta przeciwko podmiotowi rynku finansowego o zapłatę kwoty roszczenia zgłoszonej w reklamacji klienta, art. 8 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2270) nie wyłącza

możliwości kwestionowania przez podmiot rynku finansowego zasadności dochodzonego roszczenia; na podmiocie tym spoczywa ciężar dowodu, że powodowi nie przysługuje roszczenie lub przysługuje w niższej wysokości.

*(uchwała z dnia 13 czerwca 2018 r., III CZP 113/17, A. Piotrowska,
W. Katner, M. Kocon)*

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 29 listopada 2017 r., XXIII Gz 1394/17, zagadnienia prawnego:

„Czy z uwagi na niekonstytucyjność przepisów art. 96 ust. 1 i art. 97 ust. 1 ustawy prawo bankowe jest dopuszczalna skarga o wznowienie postępowania w sprawie o nadanie klauzuli wykonalności na bankowy tytuł wykonawczy?”

odmówił podjęcia uchwały.

*(postanowienie z dnia 6 czerwca 2018 r., III CZP 2/18, D. Zawistowski,
K. Strzelczyk, M. Szulc)*

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Śródmieścia we Wrocławiu postanowieniem z dnia 3 stycznia 2018 r., VII Co 3420/17, zagadnienia prawnego:

„1. Czy do rozpoznania skargi na orzeczenie referendarza sądowego o odrzuceniu skargi na czynności komornika ma zastosowanie art. 767^{3a} k.p.c., czy też art. 398²² § 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.?”

2. Przy założeniu, że zastosowanie ma przepis art. 767^{3a} k.p.c., czy w razie stwierdzenia braku podstaw do odrzucenia skargi na czynności komornika, należy zaskarżone orzeczenie zmienić w ten sposób, że je uchylić stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu, czy też Sąd powinien przystąpić do dalszego rozpoznania skargi na czynności komornika?”

3. Przy założeniu, że zastosowanie ma przepis art. 398²² § 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., czy w razie bezzasadnego odrzucenia przez

referendarza skargi na czynności komornika, w związku z utratą mocy przez zaskarżone orzeczenie referendarza, sąd przejmuje do rozpoznania skargę na czynności komornika, jako sąd pierwszej instancji?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 6 czerwca 2018 r., III CZP 4/18, D. Zawistowski, K. Strzelczyk, M. Szulc)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Śródmieścia we Wrocławiu postanowieniem z dnia 3 stycznia 2018 r., VII Co 3376/17, zagadnienia prawnego:

„1. Czy do rozpoznania skargi na orzeczenie referendarza sądowego o odrzuceniu skargi na czynności komornika ma zastosowanie art. 767^{3a} k.p.c., czy też art. 398²² § 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.?”

2. Przy założeniu, że zastosowanie ma przepis art. 767^{3a} k.p.c., czy w razie stwierdzenia braku podstaw do odrzucenia skargi na czynności komornika, należy zaskarżone orzeczenie zmienić w ten sposób, że je uchylić stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu, czy też Sąd powinien przystąpić do dalszego rozpoznania skargi na czynności komornika?

3. Przy założeniu, że zastosowanie ma przepis art. 398²² § 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., czy w razie bezzasadnego odrzucenia przez referendarza skargi na czynności komornika, w związku z utratą mocy przez zaskarżone orzeczenie referendarza, sąd przejmuje do rozpoznania skargę na czynności komornika, jako sąd pierwszej instancji?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 6 czerwca 2018 r., III CZP 7/18, D. Zawistowski, K. Strzelczyk, M. Szulc)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Olsztynie postanowieniem z dnia 5 grudnia 2017 r., IX Ca 268/17, zagadnienia prawnego:

„1. Czy zakres obciążenia nieruchomości służebnością przesyłu polegającą na posadowieniu na niej urządzeń elektroenergetycznych obejmuje tylko pas eksploatacyjny, niezbędny przedsiębiorstwu przesyłowemu do właściwego korzystania z urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej, czy też do zakresu obciążenia nieruchomości służebnością przesyłu zalicza się pas ochronny linii, w tym także wskazany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego?

2. Czy ustalając odpowiednie wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu dotyczącej urządzeń elektroenergetycznych należy brać pod uwagę ograniczenia właściciela obciążonej nieruchomości w jego uprawnieniach związanych ze sposobem wykonywania władztwa nad nią w obszarze objętym pasem ochronnym wskazanym w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 13 czerwca 2018 r., III CZP 118/17, A. Piotrowska, W. Katner, M. Kocon)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNĘCIA

III CZP 50/18

„Czy dochodzenie przez jednego ze współwłaścicieli nieruchomości wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z tej nieruchomości jest czynnością zmierzającą do zachowania wspólnego prawa, o której mowa w art. 209 k.c.?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 maja 2018 r., I ACa 1686/17, R. Dżiczek, B. Kozłowska, A. Szewczyk-Kubat)

Przedstawione zagadnienie prawne jest rozbieżnie rozstrzygane zarówno w orzecznictwie, jak i literaturze. Z analizy judykatury wynika, że dochodzenie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, które jest pożytkiem cywilnym z rzeczy, nie zmierza do zachowania wspólnego prawa, lecz jest przejawem wykonywania prawa podmiotowego. Pożytki cywilne z rzeczy wspólnej przypadają współwłaścicielom w stosunku do wielkości ich udziałów, co oznacza, że każdy współwłaściciel jest uprawniony do ich pobierania i do dochodzenia w postępowaniu sądowym. W razie wielości wierzycieli i podzielności świadczenia, wierzytelność dzieli się na tyle niezależnych od siebie części, ilu jest wierzycieli. Tym samym przedmiotowego roszczenia nie można uznać za roszczenie wspólne i kwalifikować go jako czynność zachowawczą. Według innego poglądu współwłaściciel jest uprawniony do dochodzenia całości świadczeń (czynszu najmu, odszkodowania, zapłaty wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy) związanych z nieruchomością. Pojawia się również stanowisko, że prawo do

dochodzenia całości wynagrodzenia przypisywane jest nie każdemu ze współwłaścicieli, lecz tylko temu, kto zarządza rzeczą. Zarządca może być powołany w drodze umowy przez współwłaścicieli, a gdy takiej umowy nie zawarto, może być nim jeden ze współwłaścicieli faktycznie wykonujący zarząd rzeczą wspólną.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, rozbieżności wynikają z odmiennego definiowania czynności zachowawczych. Do kwalifikacji danej czynności jako zachowawczej istotne jest uznanie, że zmierza ona do zachowania wspólnego prawa. Cel ten jest realizowany przez wykonywanie wszelkich czynności i dochodzenie wszelkich roszczeń. Czynność zachowawcza może mieć charakter czynności faktycznej lub prawnej, ale przede wszystkim czynności procesowej. Jej celem jest ochrona prawa przed możliwym niebezpieczeństwem – przed utratą lub uszczupleniem – i musi odnosić się do wspólnego prawa, tj. chronić interesy wszystkich współwłaścicieli. Dochodzenie roszczenia może być realizowane tylko w całości, niepodzielnie. Czynności zachowawcze może wykonywać każdy ze współwłaścicieli indywidualnie, niezależnie od innych albo w porozumieniu z innymi współwłaścicielami. Samodzielne wykonywanie czynności zachowawczych przez współwłaściciela jest dopuszczalne w zakresie, w jakim daje się pogodzić z korzyścią i interesem wszystkich współwłaścicieli. Roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy łączy w sobie elementy roszczenia odszkodowawczego oraz roszczenia o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia. Zarówno dochodzenie roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy, jak i wysokość wynagrodzenia nie zależą od tego, czy właściciel w rzeczywistości poniósł jakiś uszczerbek, a posiadacz uzyskał jakąś korzyść.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, biorąc pod uwagę cechy czynności zachowawczych oraz cechy roszczenia o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z rzeczy, trudno uznać, że roszczenie to zmierza do ochrony prawa własności przed możliwym niebezpieczeństwem jego utraty lub uszczuplenia. Sąd Apelacyjny dodał także, że sama konieczność ponoszenia wydatków na rzecz wspólną nie może przesądzać, iż dochodzenie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z rzeczy zmierza do zachowania wspólnego prawa własności; istnieje niezależnie od tego, czy rzecz przynosi przychody, mogą być różne źródła pokrywania tych

wydatków, a fakt uzyskiwania przychodu w postaci wynagrodzenia za bezumowne korzystanie nie wiąże się z ochroną prawa przed utratą lub uszczupleniem tego prawa. Roszczenie o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie jest z istoty podzielne, a każdemu ze współwłaścicieli rzeczy przypada w odpowiedniej części wyłączone i niezależne od innych współwłaścicieli uprawnienie do korzystania z tych cywilnych pożytków, jakie w postaci wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy daje prawo własności. Ponadto wierzytelności o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie mogą być przedmiotem obrotu, przy czym argument o pieniężnym charakterze roszczenia został uznany w orzecznictwie za nieprzekonywający.

Sąd Apelacyjny wskazał również, że w literaturze i orzecznictwie równieź oceniana jest kwestia, czy czynności zachowawcze stanowią rodzaj czynności zarządu rzeczą wspólną, poddanych szczególnej regulacji (w efekcie zakresem tego pojęcia objęte są wszelkie zachowania, które mają zapobiec utracie lub uszczupleniu samego prawa własności lub jego przedmiotu), czy jako czynności niezwiązane z gospodarowaniem rzeczą wspólną objęte są samodzielną i odrębną regulacją dotyczącą ochrony wspólnego prawa.

A.T.

*

III CZP 51/18

„Czy w przypadku wyrządzenia szkody w pojeździe mechanicznym, stanowiącej szkodę częściową, w przypadku, gdy przed ustaleniem wysokości odszkodowania dojdzie do naprawy pojazdu przywracającej ten pojazd do stanu sprzed powstania szkody, odszkodowanie należne poszkodowanemu w ramach ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego ograniczone jest do równowartości wydatków faktycznie poniesionych celem naprawy pojazdu, czy też powinno być ustalone jako równowartość hipotetycznie określonych kosztów przywrócenia pojazdu do stanu poprzedniego?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 16 kwietnia 2018 r., II Ca 1117/17, T. Sobieraj, K. Marczak, Z. Ciechanowicz)

Sąd drugiej instancji, dokonując szerokiej analizy orzecznictwa, wskazał, że skoro z chwilą wyrządzenia szkody po stronie ubezpieczyciela powstaje jedynie obowiązek odszkodowawczy, a po stronie poszkodowanego roszczenie o naprawienie szkody, natomiast przy ustalaniu wysokości szkody przez sąd istotny jest obecny stan majątkowy poszkodowanego, to wydaje się, iż o wysokości roszczenia odszkodowawczego nadal istniejącego w chwili orzekania przez sąd nie powinien świadczyć rozmiar szkody, jaki istniał w dacie jej wystąpienia bez względu na to, co nastąpiło później. Szkoda ta może ulec zmianie od czasu jej wystąpienia, ponieważ nie budzi wątpliwości, że może ulec zwiększeniu, np. w związku z poniesieniem kosztów najmu pojazdu zastępczego. Wysokość roszczenia o rekompensatę doznanej szkody może ulec zwiększeniu także w wyniku przeprowadzenia naprawy.

Zdaniem Sądu Okręgowego, stwierdzenie, że można co do zasady wykluczyć, iż na skutek różnego rodzaju okoliczności faktycznych, które nastąpiły pomiędzy wystąpieniem szkody a orzekaniem przez sąd w sprawie o zapłatę należnego odszkodowania, roszczenie to może ulec obniżeniu, wydaje się nietrafne. Naprawienie samochodu uszkodzonego w wyniku wypadku nie może pozostać bez wpływu na wysokość roszczenia odszkodowawczego przysługującego poszkodowanemu. Ostatecznie sąd uwzględni także stan wynikający ze skompensowania szkody i korzyści; celem odpowiedzialności odszkodowawczej nie jest wzbogacenie poszkodowanego, lecz wyłączenie uszczerbku wywołanego określonym zdarzeniem, co nie dotyczy szczególnych sytuacji wprost przewidzianych przez ustawodawcę.

W ocenie Sądu Okręgowego, wykluczone jest ustalenie wysokości szkody na podstawie hipotetycznych kosztów naprawy, gdy rzecz uszkodzona została naprawiona w taki sposób, że naprawa doprowadziła pojazd do stanu sprzed szkody. Takie przyjęcie nie uwzględnia zmian, które nastąpiły w majątku poszkodowanego, i mogłoby być źródłem niesłusznego wzbogacenia oraz stałoby w sprzeczności z obowiązkiem poszkodowanego do dążenia do ograniczenia rozmiarów szkody. Skoro celem odpowiedzialności odszkodowawczej ubezpieczyciela jest usunięcie szkody w majątku poszkodowanego wywołanej kolizją, która z chwilą dokonania naprawy pojazdu niewątpliwie konkretyzuje się, to wadliwe byłoby pominięcie realnie poniesionych kosztów naprawy samo-

chodu i oparcie się przy wyliczaniu szkody na hipotetycznie ustalonych kosztach naprawy w sytuacji, w której dotychczas dokonana naprawa doprowadziła pojazd do stanu sprzed szkody.

Poszkodowany zmierzający do przywrócenia stanu poprzedniego uszkodzonego samochodu jest uprawniony do użycia przy jego naprawie oryginalnych części kupionych w autoryzowanym serwisie samochodowym, jednak gdy sam podjął się naprawy przy użyciu części nieoryginalnych lub używanych i ich zamontowanie doprowadziło pojazd do stanu sprawności technicznej istniejącego przed wyrządzeniem szkody, nie jest uzasadnione, aby mógł domagać się odszkodowania obejmującego koszty naprawy przy użyciu nowych części oryginalnych. Z drugiej strony, skoro nie ma znaczenia prawnego okoliczność, czy poszkodowany dokonał naprawy oraz czy i jakim kosztem to uczynił, to nie ma uzasadnienia teza, że obowiązek odszkodowawczy powinien być obniżony do kosztów rzeczywiście dotychczas poniesionych przez poszkodowanego, jeżeli faktycznie naprawił on uszkodzony pojazd.

A.T.

*

III CZP 52/18

„Czy dopuszczalne jest zbycie pomieszczenia przynależnego do samodzielnego lokalu stanowiącego odrębną nieruchomość (wraz z określonym przez strony czynności udziałem w częściach wspólnych nieruchomości „związanym” z tym pomieszczeniem), na rzecz właściciela innego samodzielnego lokalu stanowiącego odrębną nieruchomość, położonego w granicach tej samej wspólnoty mieszkaniowej, w sytuacji, gdy tego rodzaju czynność rozporządzająca dokonana zostaje bez udziału innych właścicieli lokali w tej wspólnotie mieszkaniowej i bez ich zgody wyrażonej w formie uchwały, o której mowa w art. 22 ust. 4 ustawy o własności lokali i z zastrzeżeniem, że w wyniku umowy zbywana izba stanowić będzie pomieszczenie przynależne do lokalu nabywcy?

a w przypadku pozytywnej odpowiedzi na pytanie opisane w punkcie pierwszym:

Czy dla skutecznego złożenia wniosku o wpis na podstawie umowy dokumentującej obrót tego rodzaju pomieszczeniem wystarczające jest odpowiednio precyzyjne (zgodne z treścią wpisów w odpowiedniej księdze wieczystej) oznaczenie izby, której dotyczy czynność rozporządzająca, czy też warunkiem koniecznym jest każdorazowe oznaczenie podlegającej podziałowi nieruchomości zbywcy, poprzez wskazanie numeru księgi wieczystej prowadzonej dla lokalu?”

(postanowienie Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 18 maja 2018 r., II Ca 512/18, M. Brulińska, M. Kuźniar, K. Kremis)

Sąd Okręgowy wskazał, że wykładnia językowa art. 22 ust. 4 ustawy o własności lokali prowadzi do konstatacji, iż wnioski o odłączenie i przyłączenie pomieszczenia przynależnego nie może być uwzględniony, gdyż podział lokalu zbywcy i powiększenie lokalu nabywcy dokonano niezgodnie z jednoznaczną regulacją ustawową. Zauważył jednak, że stanowisko doktryny skłania do odstępstw od zastosowania wykładni językowej, gdy wystąpi sytuacja graniczna. Przemawia za tym w szczególności to, że omawiane umowy nie naruszają interesów osób trzecich oraz skutkują wymierną korzyścią w postaci uproszczenia obrotu w stosunkach pomiędzy właścicielami lokali w ramach tej samej wspólnoty mieszkaniowej. Ponadto należy mieć na względzie, że rozporządzenie pomieszczeniem przynależnym i związanym z nim udziałem nie stanowi czynności zarządu nieruchomością wspólną, dotyczy bowiem jedynie samodzielnych lokali zbywcy i nabywcy, a właśnie do tego rodzaju czynności mają zastosowanie – co do zasady – przepisy art. 20 i nast. ustawy.

Sąd Okręgowy zauważył również, że skoro nie ulega wątpliwości, iż tego rodzaju czynność prawna mieści w sobie podział lokalu zbywcy i powiększenie lokalu nabywcy, to uzasadnione jest stanowisko, że w akcie notarialnym powinien być opisany lokal zbywcy przy odpowiednio dokładnym opisie pomieszczenia przynależnego, będącego przedmiotem rozporządzenia. Wydaje się, że wystarczające w tym zakresie powinno być oświadczenie zbywcy o zbyciu lokalu w jasny sposób wyrażające wolę jego podziału.

E.K.

III CZP 53/18

„Czy syndyk masy upadłości, wytaczając na podstawie art. 144 ust. 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2017 r., poz. 2344) powództwo w imieniu własnym, ale na rzecz upadłego, może domagać się zasądzenia na swoją rzecz, a nie na rzecz upadłego?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 24 maja 2018 r., VII AGa 1377/18, D. Wybraniec, M. Łochowski, M. Sajur-Kordula)

Sąd Apelacyjny, kierując się wykładnią językową art. 144 ust. 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2017 r., poz. 2344) i powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2009 r., III CSK 244/08 (niepubl.) stwierdził, że ogłoszenie upadłości prowadzi do rozejścia się legitymacji materialnej i procesowej. Stroną procesu, a więc podmiotem uprawnionym do dochodzenia roszczenia jest syndyk. Nie zmienia to jednak sytuacji na płaszczyźnie materialnoprawnej, gdzie stroną stosunku prawa materialnego (wierzycielem albo dłużnikiem) jest upadły, nadal więc wierzytelność przysługuje upadłemu albo może być od niego dochodzona.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, sporne jest jednak, czy w razie wytoczenia przez syndyka masy upadłości powództwa na podstawie art. 144 ust. 2, powinien on domagać się zasądzenia roszczenia na swoją rzecz, czy na rzecz upadłego. W tym zakresie Sąd Apelacyjny przedstawił dwa przeciwne stanowiska, występujące zarówno w doktrynie, jak i w orzecnictwie. Zgodnie z jednym, z dniem ogłoszenia upadłości upadły traci legitymację do występowania w sprawach dotyczących masy, pozostaje natomiast stroną w znaczeniu materialnoprawnym jako podmiot stosunku prawnego, z którego wyniknął spór; brak legitymacji formalnej upadłego nie jest równoznaczny z brakiem po jego stronie zdolności prawnej. Skutki ogłoszenia upadłości dotyczą sfery jego zdolności do czynności prawnych. Syndyk prowadzi postępowania sądowe na rzecz upadłego, lecz w imieniu własnym, a świadczenia dochodzone przez syndyka lub przeciwko niemu podlegają zasądzeniu na rzecz lub od upadłego. Podstawienie procesowe syndyka w miejsce upadłego jest podstawieniem bezwzględny, przy którym legitymację procesową ma tylko podmiot

podstawiony. Podstawienie syndyka odnosi się tylko do postępowań dotyczących masy upadłości.

Według innego poglądu, w sprawie dotyczącej przedmiotu wchodzącego w skład masy upadłości syndyk uzyskuje status powoda albo pozwanego, a upadły go traci. W konsekwencji działający w imieniu własnym syndyk – jako powód lub pozwany – jest adresatem orzeczenia zawartego w wyroku wydanym w sprawie toczącej się z jego udziałem.

Sąd Apelacyjny opowiedział się za pierwszym poglądem i w konsekwencji przyjął, że syndyk wstępując do toczącego się postępowania nie ma obowiązku zmiany dotychczasowego powództwa, skoro nadal żądanie dotyczy zasądzenia świadczenia na rzecz upadłego.

E.K.

*

III CZP 54/18

„Czy niezaspokojone należności wierzyciela z tytułu kosztów egzekucyjnych powstałe w uprzednio prowadzonych bezskutecznych postępowaniach egzekucyjnych, egzekwowane w ponownie wszczętym postępowaniu egzekucyjnym zarówno z należnością główną lub też samodzielnie, zachowują w tym postępowaniu walor kosztów egzekucyjnych w rozumieniu art. 1025 § 1 pkt 1 k.p.c. i korzystają z pierwszeństwa zaspokojenia przewidzianego tym przepisem?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 26 kwietnia 2018 r., III Cz 2150/16, H. Brzyżkiewicz, M. Hupa-Dębska, B. Braziewicz)

Sąd Okręgowy zauważył, że art. 1025 § 1 pkt 1 k.p.c. nie precyzuje, czy chodzi tylko o koszty powstałe w postępowaniu, w którym uzyskano sumę przeznaczoną do podziału, czy również koszty egzekucyjne powstałe w innych postępowaniach zakończonych bezskuteczną egzekucją. Podkreślił ogólność i nieprecyzyjność pojęcia „koszty egzekucyjne” oraz wskazał, że wykładnia językowa nie daje jednoznacznej odpowiedzi co do jego znaczenia. Doprowadziło to Sąd drugiej instancji do wniosku, że wymagające rozstrzygnięcia zagadnienie prawne sprowadza się do ustalenia znaczenia tego pojęcia.

Sąd Okręgowy zauważył, że w kategorii pierwszej mieści się każda dochodzona wierzytelność, której źródłem są ustalone przez komornika koszty postępowania egzekucyjnego, bez względu na to, w jakim postępowaniu koszty te powstały, gdyż zawsze zachowują walor kosztów egzekucji i w razie sporządzenia planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji podlegają zaspokojeniu w pierwszej kolejności.

Wysnuł jednak także wniosek, że obejmują one wyłącznie koszty postępowania egzekucyjnego aktualnie prowadzonego przez wierzycieli, nie zaś koszty powstałe w zakończonych wcześniej postępowaniach egzekucyjnych. Przemawia za tym treść art. 770 zdanie drugie k.p.c., zgodnie z którym koszty te ściąga się wraz z egzekwowanym roszczeniem. Takie powiązanie może przyznawać uprzywilejowany charakter kosztom egzekucyjnym tylko wtedy, gdy są dochodzone w postępowaniu, w którym powstały. Potwierdza to również stanowisko Sądu Najwyższego zajęte w uchwale z dnia 30 stycznia 2018 r., III CZP 98/17 (BSN 2018, nr 1, s. 8), ale – jak zastrzegł Sąd Okręgowy – charakter tych kosztów nie do końca jest tożsamy z kosztami należnymi wierzycielowi od dłużnika. W takiej sytuacji koszty te mogą stanowić normalną wierzytelność, którą wlicza się – jak wskazał Sąd Najwyższy – na podstawie art. 46 ust. 1 i 2 u.k.s.e. do wartości egzekwowanego świadczenia, stanowiącej podstawę ustalenia opłaty egzekucyjnej. To z kolei daje podstawy do przyjęcia, że wierzytelność ta staje się już wierzytelnością nieuprzywilejowaną, którą zalicza się na zasadach ogólnych do właściwej kategorii (art. 1025 § 3 k.p.c.).

M.M.

*

III CZP 55/18

„Czy uzyskanie przez powoda po wszczęciu postępowania cywilnego tytułu egzekucyjnego w postaci zatwierdzonej przez sędziego komisarza listy wierzytelności czyni zbędnym kontynuowanie postępowania cywilnego i wydanie wyroku, czy też jedynie świadczy o braku interesu prawnego w żądaniu udzielenia ochrony prawnej?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 maja 2018 r., V ACa 1234/17, E. Jefimko, B. Świerczakowski, K. Parczewska)

Sąd Apelacyjny stwierdził, że wpływ na przebieg postępowania cywilnego uzyskania przez powoda po zawiśnięciu sporu tytułu egzekucyjnego w postaci zatwierdzonej przez sędziego-komisarza listy wierzytelności był wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi judykatury, jednak dotychczas nie doszło do wypracowania jednolitego stanowiska w tym zakresie.

Sąd drugiej instancji wyróżnił trzy stanowiska.

Jedno wskazuje na brak znaczenia istnienia tytułu egzekucyjnego w postaci zatwierdzonej przez sędziego-komisarza listy wierzytelności dla możliwości dochodzenia wierzytelności objętej tą listą w procesie cywilnym. Argumentów za przyjęciem tego poglądu Sąd drugiej instancji upatrywał w specyfice postępowania upadłościowego, którego celem nie jest rozstrzygnięcie o roszczeniu, lecz zaspokojenie wierzycieli. Ponadto rozstrzygnięcie w przedmiocie wierzytelności jest tzw. surogatem osądzenia sprawy, co wyłącza korzystanie przez nie z prawomocności materialnej. Sąd Apelacyjny przestrzegł jednak, że dopuszczenie, pomimo posiadania tytułu egzekucyjnego, możliwości wytoczenia powództwa doprowadzi do istnienia w obrocie prawnym dwóch tytułów egzekucyjnych.

Komplikacje wynikające ze wskazanej sytuacji uzasadniają również drugie stanowisko, mówiące o zbędności postępowania cywilnego, w którym dochodzona jest wierzytelność objęta listą wierzytelności, co powinno skutkować umorzeniem takiego postępowania wobec zbędności wydania wyroku. Wprawdzie Sąd drugiej instancji zastrzegł, że ustalenie listy wierzytelności stanowi instytucję prawa upadłościowego, ale nie ogranicza się ono do ram postępowania upadłościowego (art. 264 Prawa upadłościowego). Istnienie takiego tytułu egzekucyjnego nie może być obojętne dla dochodzenia wierzytelności objętej listą w drodze procesu, czyniąc wydanie wyroku zbędnym.

W trzecim stanowisku podkreśla się brak interesu prawnego w poszukiwaniu ochrony prawnej w ramach wystąpienia z powództwem dotyczącym wierzytelności objętej listą wierzytelności zatwierdzoną przez sędziego-komisarza. Stanowisko to, jak drugie, oparte jest na relewantności istnienia tytułu egzekucyjnego w postaci listy wierzytelności dla procesu cywilnego, jednak nie traktuje istnienia tego tytułu jako przeszkody do prowadzenia procesu. Przyjmuje, że upada interes wierzyci-

ciela do uzyskania wyroku zasądzającego roszczenie objęte uzyskanym już tytułem egzekucyjnym. Interes prawny jest przesłanką powództwa o charakterze materialnym, zatem jego brak powoduje konieczność oddalenia powództwa. Sąd Okręgowy zauważył, że odmowa udzielenia ochrony prawnej takiemu wierzycielowi różnicuje sytuację prawną nie tylko wierzycieli upadłego, ale także dłużnika. Przypomniął, że wierzyciele, którym odmówiono uznania wierzytelności w postępowaniu egzekucyjnym, mogą dochodzić takich roszczeń w przed sądem. Pozbawienie wierzyciela możliwości skutecznego dochodzenia wierzytelności na drodze procesu cywilnego nie uwzględnia okoliczności, że powstanie tytułu egzekucyjnego w postaci listy wierzytelności nie zależy od woli tego wierzyciela, lecz jest skutkiem okoliczności pozostających po stronie dłużnika, który po umorzeniu postępowania upadłościowego może żądać ustalenia, że wierzytelność objęta listą nie istnieje lub istnieje w mniejszym zakresie (art. 264 ust. 2 Prawa upadłościowego). Jest to jednak – zdaniem Sądu drugiej instancji – konsekwencja wprowadzenia przez ustawodawcę w stosunku do wierzyciela i dłużnika szczególnych regulacji ustawowych.

M.M.

*

III CZP 56/18

„1. Czy na orzeczenie zespołu orzekającego Komisji Prawa Autorskiego wydane przed doręczeniem uczestnikom postępowania wniosku wszczynającego postępowanie przed Komisją w przedmiocie zatwierdzenia tabel wynagrodzeń przysługuje zażalenie do sądu?

2. Czy w razie cofnięcia wniosku w postępowaniu wszczętym przed Komisją Prawa Autorskiego w przedmiocie zatwierdzenia tabel wynagrodzeń jeszcze przed doręczeniem wniosku uczestnikom, co prowadzi do umorzenia postępowania, opłata od wniosku uiszczona przy jego wniesieniu podlega zwrotowi wnioskodawcy?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 28 marca 2018 r., II Cz 1276/17, T. Żak, A. Kulczewska-Garcia, A. Śliwa)

Sąd Okręgowy zaznaczył, że postępowanie przed Komisją Prawa Autorskiego regulowane jest przepisami rozdziału 12¹ Prawa autorskiego, natomiast zgodnie z art. 110¹ ust. 3 Pr.aut., jeżeli przepisy tego rozdziału nie stanowią inaczej, do postępowań przed Komisją stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym. Wskazał, że w takim postępowaniu stan sprawy w toku następuje z chwilą doręczenia wniosku wszczynającego postępowanie uczestnikom postępowania, a gdy jedynym uczestnikiem jest wnioskodawca lub gdy postępowanie wszczęto z urzędu – z chwilą podjęcia przez sąd pierwszej czynności przygotowawczej zmierzającej do rozstrzygnięcia sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1992 r., I CRN 19/92, PS 1994, nr 9, poz. 59).

Do cofnięcia wniosku i umorzenia postępowania w rozpoznawanych sprawach doszło jeszcze przed doręczeniem odpisów wniosku uczestnikom, zatem Sąd drugiej instancji przyjął, że zażalenia zostały wniesione zanim rozpoczął się tok postępowań, a skoro tak – zażalenia uznał za niedopuszczalne jako dotyczące orzeczeń wydanych nie w toku postępowania. Wyeksponował jednak, że przepisy kodeksu postępowania cywilnego do postępowań przed Komisją stosuje się odpowiednio (art. 110¹ ust. 3), zatem niezbędna jest adaptacja i ewentualnie zmiana niektórych elementów normy do zasadniczych celów i form danego postępowania (m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15 września 1995 r., III CZP 110/95, OSNC 1995, nr 12, poz. 177).

Sąd Okręgowy podkreślił specyfikę i wyjątkowość postępowania o zatwierdzenie tabel wynagrodzeń autorskich, które mogłyby prowadzić do uznania, że stan sprawy w toku następuje nie z chwilą doręczenia odpisu wniosku, lecz z chwilą zamieszczenia ogłoszenia o wszczęciu postępowania, jest to bowiem pierwsza czynność prowadząca do publicznego poinformowania o postępowaniu, nadająca mu bieg w celu merytorycznego rozpoznania wniosku. Wskazał, że postanowienia zaskarżone w rozpoznawanych sprawach zostały wydane już po opublikowaniu ogłoszeń i nawet po zgłoszeniu się uczestników, w razie zatem uznania, że postępowania były wtedy w toku, zażalenia jest dopuszczalne. Za tym właśnie rozwiązaniem przemawia konstytucyjna zasada dwuinstancyjności postępowania.

Sąd drugiej instancji zauważył również, że opłaty od wniosków przewidziane w art. 110⁹ Pr.aut. mają podobny charakter i cel jak opłaty od

wniosków w sprawach cywilnych. Z tego względu, skoro w postępowaniu sądowym, w razie cofnięcia wniosku przed jego wysłaniem innym uczestnikom i umorzeniem postępowania, cała opłata od wniosku podlega z urzędu zwrotowi (art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. b) u.k.s.c.), to w postępowaniu przed Komisją Prawa Autorskiego powinno być tak samo. W tym zakresie Sąd Okręgowy uznał, że istnieje tzw. luka konstrukcyjna, którą należy wypełnić przez zastosowanie *analogiae legis*.

M.M.

GLOSY

prawo cywilne materialne

Spełnione przez mężczyznę, który uznał dziecko, świadczenie alimentacyjne na jego utrzymanie i wychowanie do czasu unieważnienia uznania nie podlegają zwrotowi.

(postanowienie z dnia 26 stycznia 2012 r., III CZP 91/11, J. Gudowski, J. Frąckowiak, I. Koper, OSP 2018, nr 5, s. 44; BSN 2012, nr 1, s. 8; MoP 2012, nr 4, s. 170)

Glosa

Magdaleny Rzewuskiej, Orzecznictwo Sądów Polskich 2018, nr 5, poz. 44

Glosa ma charakter krytyczny.

Autorka wskazała, że osoba, której ojcostwo względem danego dziecka zostało zaprzeczone, nie spełniała ciężącego na niej względem dziecka obowiązku alimentacyjnego, to zaś otwiera jej możliwość dochodzenia zwrotu wydatków na jego utrzymanie i wychowanie, poniesionych przed zaprzeczeniem pochodzenia owego dziecka od tej osoby. Zaakcentowała potrzebę unormowania wskazanego zagadnienia w taki sposób, aby mężczyźni nie czuli niesprawiedliwości społecznej, ale również by w odpowiedni sposób został zabezpieczony interes dziecka, którego zresztą dobro ma nadrzędne znaczenie na gruncie przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Glosatorka zaproponowała, aby mężczyzna, który spełniał świadczenia alimentacyjne w okresie przed zaprzeczeniem ojcostwa lub bezskutecznością uznania, powinien mieć prawo domagania się zwrotu zapłaconych z tego tytułu kwot. Uznała, że ze względu na interes dziecka oraz treść art. 409 i 411 pkt 2 k.c. nie powinny być brane pod uwagę przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu, lecz należy zastosować odpowiednio art. 140 § 1 k.r.o. Podkreśliła, że podmiotem zobowiązanym do zwrotu zrealizowanego świadczenia powinna być matka, z przyznaniem jej możliwości skorzystania z prawa regresu wobec biologicznego ojca dziecka. Stwierdziła, że za wskazanym rozwiązaniem stoją argumenty natury aksjologicznej; poczucie sprawiedliwości przez mężczyzn, którzy łożyli na nieswoje dzieci, oraz zmobilizowanie kobiet do prowadzenia rozważnego trybu życia, w tym zachowania wierności.

Głosę opracował również B. Oszkinis (MoP 2013, nr 22, s. 1215).

M.M.

*

teza oficjalna

Wyłączenie przewidziane w art. 1 ust. 5 zdanie drugie ustawy z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców (jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 167, poz. 1758 ze zm.) dotyczy nieruchomości lokalowej.

teza opublikowana w „Glosie”

Przez stałe miejsce zamieszkania należy rozumieć konstrukcję stałego pobytu (...), zamieszkiwanie na nabytej nieruchomości z zamiarem stałego przebywania na niej, w sensie chęci uczynienia tam swego centrum życiowego. (...) ustalając, czy nabycie nieruchomości nastąpiło z przeznaczeniem pod tak rozumiane stałe miejsce zamieszkania, nie można się kierować jedynie treścią oświadczeń nabywcy. Należy ponadto uwzględnić nie tylko faktyczne, ale i prawne możliwości uczynienia przez nabywcę na

nieruchomości swego centrum życiowego (...), należy wskazać na potrzebę oceny realności zamiaru stałego zamieszkania cudzoziemca na nieruchomości.

(wyrok z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 129/13, M. Kocon, W. Katner, A. Kozłowska, niepubl.)

Glosa

Marcina Sokołowskiego, Glosa 2018, nr 1, s. 70

Glosa jest aprobująca.

Głosowane orzeczenie dotyczy sytuacji prawnej cudzoziemca zamierzającego kupić nieruchomość w Polsce. Glosator zwrócił uwagę na rozumienie przez Sąd Najwyższy pojęcia „stałe miejsce zamieszkania” w kontekście związków z Polską osoby fizycznej niebędącej obywatelem polskim, która chce uczynić w Polsce tzw. centrum życiowe. Podkreślił, że orzeczenie Sądu Najwyższego wyznacza reguły oceny miejsca zamieszkania lub pobytu stałego osoby fizycznej w ogólności, a w szczególności – także cudzoziemca. Ubocznie komentator przyjął, że w zakresie reguł ustalania miejsca zamieszkania cudzoziemców, rozstrzygnięcie może mieć szersze zastosowanie niż tylko do spraw związanych z nabywaniem nieruchomości.

Zwrócił uwagę, że w kontekście sytuacji prawnej cudzoziemca w Polsce, który dodatkowo wykazuje miejsce zamieszkania w Polsce, oceniając tę sytuację można rozważyć przydatność skorelowanego z polskim prawem cywilnym rozumienia kolizyjnego miejsca zamieszkania osoby fizycznej na zasadzie określania tego miejsca na podstawie przepisów polskiego prawa cywilnego. Za takim ujęciem przemawiają prostota i praktyczność, ułatwiające posługiwanie się spójną aparaturą pojęciową między gałęziami prawa cywilnego, administracyjnego i prawa prywatnego międzynarodowego. Głosowane orzeczenie jest, zdaniem glosatora, przykładem takiej praktyki, ponieważ Sąd Najwyższy na potrzeby sprawy cywilnej dotyczącej prawa rzeczowego, która zarazem była silnie powiązana z kwestiami administracyjnymi, opierał się na ustaleniach dokonywanych przez organy administracji. W ocenie Sądu Najwyższego, przy określaniu miejsca zamieszkania cudzoziemca (domicyliu) decydujące jest natężenie elementów

obiektywnych, faktycznych (*corpus*), a nie wolicjonalnych (*animus manendi*). Warto zauważyć, że takie ustalenia realizowane są najczęściej w drodze czynności administracyjnych (meldunek, opłaty, miejsce zatrudnienia, miejsce przeważającego dokonywania czynności urzędowych).

Autor glosy zauważył również, że Sąd Najwyższy posłużył się w głosowanym wyroku terminem „stałe miejsce zamieszkania” cudzoziemca (art. 1 ust. 5 ustawy o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców), które można potraktować jako korelat dwóch terminów: pobytu stałego oraz miejsca zamieszkania osoby fizycznej. Terminy te, jak wynika z głosowanego wyroku, mają tendencje do pokrywania się zakresami w kontekście przepisów prawa administracyjnego, kodeksu cywilnego i niekiedy Prawa prywatnego międzynarodowego, co przemawia za odpowiedniością reguł wykładni zarówno dla stanów faktycznych na gruncie kodeksu cywilnego, jak i niekiedy nawet w przypadku Prawa prywatnego międzynarodowego. Konkludując, glosator aprobująco ocenił wyrok Sądu Najwyższego, stwierdzając, że chociaż w dziedzinie prawa rzeczowego nie ma ono cech przełomowych, ponieważ przytacza ogólnie znane reguły prawa, to ma istotny walor porządkujący. Ma natomiast, ze względu na dużą liczbę spraw dotyczących określania statusu prawnego cudzoziemca, istotne znaczenie dla określenia reguł miejsca jego zamieszkania w Polsce.

P.G.

*

Jeżeli w wyniku nienależytej dbałości o interesy osoby, której dane osobowe są gromadzone i przetwarzane nastąpiło wkroczenie w sferę wartości o charakterze niemajątkowym, wiążących się z osobowością człowieka, uznanych powszechnie w społeczeństwie, to poza środkami administracyjnymi przewidzianymi w ustawie o ochronie danych osobowych pokrzywdzony może sięgnąć również po możliwości obrony przewidziane w art. 24 k.c. Walory jednostki jako potencjalnego kredytobiorcy wywołują wprawdzie skutki na płaszczyźnie majątkowej, ale skutki te są wynikiem oceny cech i właściwości podmiotowych należących do sfery oso-

bowości człowieka, takich jak jego rzetelność i odpowiedzialność, budująca obraz wiarygodności jako kontrahenta.

(wyrok z dnia 11 lutego 2015 r., I CSK 868/14, D. Zawistowski, M. Bącznyk, K. Tyczka-Rote, PUG 2017, nr 11, s. 20; M.Pr.Bank. 2015, nr 10, s. 8)

Omówienie

Szymona Słotwińskiego w artykule pt. „Naruszenie »wiarygodności kontrahenta« przez niewłaściwe przetwarzanie danych osobowych w usługach finansowych – uwagi na tle orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2015 r., I CSK 868/14”, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2017, nr 11, s. 20

Omówienie ma charakter aprobujący.

Omawiane orzeczenie dotyczy nieterminowego usunięcia z systemu Biura Informacji Kredytowej informacji o stanie zadłużenia powoda. Sprawa została oceniona zarówno z perspektywy przepisów chroniących dobra osobiste, jak i dane osobowe. Sąd Najwyższy przyjął, że nie każde uchybienie przepisom o ochronie danych osobowych pociąga za sobą naruszenie dóbr osobistych, jednak wskutek nienależytej dbałości o interesy osoby, której dane osobowe są gromadzone i przetwarzane, może dojść do naruszenia jej dobra osobistego.

Sąd Najwyższy podkreślił, że celem przetwarzania danych osobowych klientów banków w systemie informacji kredytowej jest ukształtowanie obrazu klienta służącego również innym bankom i instytucjom kredytowym. W rozpatrywanej sprawie doszło do zaniechania uaktualnienia danych klienta, co utrwaliło jego negatywny obraz dostępny innym podmiotom. Sąd Najwyższy argumentował, że wprawdzie walory jednostki jako potencjalnego kredytobiorcy wywołują skutki na płaszczyźnie majątkowej, jednak są one wynikiem cech i właściwości podmiotowych należących do sfery osobowości człowieka, takich jak jego rzetelność i odpowiedzialność, budujących obraz wiarygodności jako kontrahenta.

Autor zwrócił uwagę na wzrastającą funkcję przetwarzania danych dotyczących zachowań klientów różnych usług, w tym bankowych. Różnego rodzaju informacje dotyczące obecności w sieci lub zwyczajów

transakcyjnych klientów mogą służyć do tworzenia ich wizerunków jako potencjalnych usługobiorców.

Następnie autor przypomniał dwa atrybuty autonomii woli w stosunkach cywilnoprawnych: możliwość wyboru pomiędzy dokonaniem czynności prawnej z oraz jej niedokonaniem, a także wolność wyboru drugiej strony spośród uczestników obrotu. W związku z tym wskazał na doniosłość prawną relacji interpersonalnych i postrzegania potencjalnego kontrahenta, zwłaszcza w obliczu posiadanych o nim skonkretyzowanych informacji (danych). Biorąc to pod uwagę podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, że odpowiedzialność z tytułu naruszenia dóbr osobistych danych powinien ponosić podmiot, który zaniechał aktualizacji danych, nie zaś podmiot podejmujący decyzję na ich podstawie.

Autor wskazał na szczególne problemy przy identyfikacji dobra osobistego, do którego naruszenia dochodzi wskutek braku chęci nawiązania stosunku prawnego w oparciu o informacje pochodzące z niezaktualizowanych danych. Krytycznie odniósł się do postrzegania „wiarygodności kontrahenta” jako dobra osobistego, odkrywając w niej jedynie uszczegółowienie dobra osobistego w postaci czci. Podkreślił w szczególności występowanie zarówno wewnętrznego, jak i zewnętrznego aspektu czci, uwzględnianych w doktrynie prawa. Odniósł się przy tym do konstytucyjnego rozumienia pojęcia naruszenia czci jako „przypisania osobie cech lub właściwości, które mogą ją poniżyć w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności”.

W omówieniu zwrócono także uwagę na konstytucyjnie zapewnioną autonomię informacyjną, wynikającą z prawa do prywatności. Podkreślono, że udzielenie zgody na przetwarzanie danych osobowych nie ogranicza możliwości kontrolnych podmiotu, który udzielił takiej zgody. Podczas przetwarzania danych administrator powinien wykazać się należytą starannością, którą należy rozumieć zgodnie z art. 355 § 2 k.c. Nieścisłości lub uchybienia w zakresie przetwarzania danych osobowych mogą prowadzić do powstania znacznych szkód w niemajątkowych interesach podmiotu, którego dane dotyczą. Z tej przyczyny zachowanie pozwanego potęgowane przez skalę udostępnienia nieaktualnej informacji innym podmiotom należy oceniać jako bezprawne.

Według autora, na skutki wadliwego przetwarzania danych osobowych należy patrzeć z perspektywy dwóch aspektów ochrony dóbr

osobistych, tj. uwzględniając funkcję ochrony interesu niemajątkowego, oraz mając na względzie możliwość naprawienia szkody majątkowej powstałej w wyniku naruszenia dobra. Autor podkreślił, że ochrona dóbr osobistych dotyczy również samego zagrożenia ich naruszeniem.

Omówiony wyrok został skomentowany także przez M. Bączyka w „Przeglądzie orzecznictwa” (M.Pr.Bank. 2016, nr 2, s. 34).

A.D.

*

Ostatnim pełnym rokiem obrotowym w rozumieniu art. 369 § 4 w związku z art. 386 § 2 k.s.h. jest ostatni rok obrotowy, który rozpoczął się w czasie trwania kadencji członka rady nadzorczej spółki akcyjnej.

(uchwała z dnia 24 listopada 2016 r., III CZP 72/16, J. Gudowski, I. Koper, B. Ustjanicz, OSNC 2017, nr 7–8, poz. 79; OSP 2017, nr 9, poz. 93; BSN 2016, nr 11, s. 6; MoP 2016, nr 24, s. 1292; MoP 2017, nr 1, s. 5; NPN 2016, nr 4, s. 98; R.Pr., Zeszyty Naukowe 2017, nr 1, s. 196)

Glosa

Zbigniewa Kuniewicza, Orzecznictwo Sądów Polskich 2018, nr 5, poz. 46

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor zgodził się z tezą, że wykonywanie mandatu jest równoznaczne z pełnieniem funkcji, a pojęcia „mandat” i „kadencja” stanowią aspekty tej samej instytucji prawnej, jaką jest członkostwo w pochodzącym z wyboru organie spółki kapitałowej. Sprzeciwił się jednak uznaniu, że art. 202 § 1 k.s.h. daje odpowiedź na pytanie, jak należy liczyć kadencję, gdyż określa on jedynie, kiedy wygaśnie mandat członka zarządu w sytuacji, w której umowa spółki nie zawiera postanowień dotyczących okresu pełnienia funkcji w zarządzie. Komentator nie miał wątpliwości, że przepis ten, mający względnie obowiązujący charakter, wprowadza regułę kadencyjności pełnienia funkcji członka zarządu i nie znajdzie zastosowania w sytuacji uregulowanej w § 2 tego artykułu, tj. w przy-

padku powołania – zgodnie z umową spółki – członka zarządu na okres dłuższy niż rok.

Glosator zwrócił uwagę, że zgodnie z zastosowaną przez Sąd Najwyższy tzw. koncepcją prolongacyjną liczenia kadencji, mandat członka zarządu powołanego np. w 2010 r. wygaśnie w dniu zatwierdzenia sprawozdania finansowego za 2015 r., czyli w dniu odbycia zwyczajnego walnego zgromadzenia w 2016 r. Zauważył, że w podanym przykładzie okres sprawowania funkcji będzie wynosił nie pięć, lecz sześć lat, zatem zostanie naruszony art. 368 § 1 k.s.h., który ma charakter imperatywny.

Aprobującą glosę do omawianej uchwały opracował R. Obrzud (GSP – Prz.Orz. 2017, nr 1, poz. 6), krytyczną zaś A. Opalski (OSP 2017, nr 9, poz. 93), komentarzem natomiast opatrzyli R.L. Kwaśnicki i P. Letolc (MPH 2017, nr 2, s. 38, MoP 2017, nr 19, dodatek, s. 7). Omówili ją w przeglądach orzecznictwa: T. Szczurowski (PUG 2017, nr 2, s. 36) i P. Popardowski (Glosa 2017, nr 3, s. 13), a P. Piniór w opracowaniu „Wygaśnięcie mandatu członków organu spółki kapitałowej w świetle najnowszego orzecznictwa Sądu Najwyższego” (PPH 2017, nr 7, s. 12).

M.M.

*

W stosunkach między przedsiębiorcą a konsumentem złożenie przez konsumenta oświadczenia woli w sposób dorozumiany może być uznane za skuteczne tylko wtedy, gdy przewiduje to ustawa lub umowa.

(wyrok z dnia 2 lutego 2017 r., I CSK 203/16, D. Dończyk, W. Katner, A. Kozłowska, OSNC-ZD 2017, nr C, poz. 59; BSN 2017, nr 4, s. 12; M.Pr.Bank. 2017, nr 6, s. 34)

Glosa

Grzegorza Wolaka, Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały 2017, nr 2, s. 263

Autor uznał rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego za trafne, ale zgłosił zastrzeżenia do sposobu sformułowania tezy glosowanego wyroku. W jego ocenie, powinna być ona ujęta następująco: „Także w stosunkach między

przedsiębiorcą a konsumentem uznanie milczenia (konsumenta) za złożenie dorozumianego oświadczenia woli może być uznane za skuteczne tylko wtedy, gdy przewiduje to ustawa lub umowa”. Zdaniem glosatora, takie ujęcie tezy wyroku pozwoliłoby wyeksponować trzy kwestie. Po pierwsze, oświadczenie woli może być złożone wyraźnie lub w sposób dorozumiany także w stosunkach między przedsiębiorcą a konsumentem. Po drugie, milczenie jedynie wyjątkowo może być uznane za złożenie oświadczenia woli w sposób dorozumiany; co do zasady milczenie powinno być bowiem zrównane z brakiem oświadczenia woli (nieistnieniem oświadczenia woli, jego niezłożeniem). Po trzeciej, uznanie milczenia za złożenie dorozumianego oświadczenia woli może być uznane za skuteczne tylko wtedy, gdy przewiduje to ustawa lub umowa stron. W ocenie glosatora, ta ostatnia kwestia nie ogranicza się do stosunków pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, lecz ma znaczenie uniwersalne.

Glosowany wyrok został omówiony przez M. Bączyka w „Przeglądzie orzecznictwa” (M.Pr.Bank. 2018, nr 3, s. 52).

A.G.

*

teza oficjalna

1. Prawo do zachowania więzi rodzinnych jest dobrem osobistym; jest nierozzerwanie związane z istotą osoby fizycznej, w każdym bowiem człowieku tkwi potrzeba nawiązania i utrzymywania więzi rodzinnych z najbliższymi.

2. Spowodowanie ciężkiego rozstroju zdrowia, którego skutkiem jest nieodwracalny stan wegetatywny, stanowi naruszenie dobra osobistego osób najbliższych w postaci prawa do życia w rodzinie (art. 24 k.c.).

3. Sprawca wypadku komunikacyjnego, ponoszący odpowiedzialność na zasadzie ryzyka (art. 436 § 1 w związku z 435 § 1 k.c.), odpowiada – także na zasadzie ryzyka – na podstawie art. 448 k.c. za szkodę niemajątkową wyrządzoną osobie bliskiej poszkodowanego tym zdarzeniem wskutek naruszenia jej dóbr osobistych.

teza opublikowana w „Przełądzie Sądowym”

1. Ochrona więzi rodzinnych między osobami bliskimi stanowi przedmiot regulacji prawa rodzinnego w odniesieniu do wewnętrznych stosunków panujących w rodzinie. Prawo do zachowania tych więzi jest nierozzerwanie związane z istotą osoby fizycznej jako podmiotu prawa. W każdym człowieku tkwi bowiem potrzeba nawiązania i utrzymywania więzi rodzinnych z najbliższymi. Nieprawidłowe jest utożsamianie prawa do utrzymywania więzi rodzinnych z uczuciem przywiązania do bliskich. O ile bowiem niewątpliwie uczucie ma zawsze charakter subiektywny, zależny od indywidualnych cech podmiotu, o tyle więź między osobami bliskimi jest pojęciem obiektywnym; więź rodzinna między osobami bliskimi istnieje niezależnie od stopnia i rodzaju łączących ich uczuć, które mogą jednie decydować o istnieniu i zakresie krzywdy związanej z naruszeniem prawa do utrzymywania więzi rodzinnych.

2. Brak podstaw do różnicowania sytuacji, w której dochodzi do zerwania więzi rodzinnej wskutek śmierci i sytuacji, w której więzi tej nie można nawiązać z uwagi na poważny i nieodwracalny uszczerbek na zdrowiu doznany przez osobę bliską. W obu wypadkach dochodzi bowiem do naruszenia dobra osobistego, przy różnej intensywności tego naruszenia.

3. Regulacje szczególne, zakładające możliwość wynagrodzenia szkód, doznanych przez osoby trzecie wskutek śmierci bezpośrednio poszkodowanego (art. 446 k.c.), nie stanowią normatywnego ograniczenia roszczeń odszkodowawczych osób pośrednio poszkodowanych, lecz dogodniejszą formę kompensacji niż wynikająca z zasad ogólnych.

(wyrok z dnia 10 lutego 2017 r., V CSK 291/16, M. Szulc, M. Bączyk, A. Zając, niepubl.)

Glosa

Marcina Łolika, *Przełąd Sądowy* 2018, nr 5, s. 99

Glosa ma charakter krytyczny.

Zdaniem autora, Sąd Najwyższy pobieżnie odniósł się do podmiotów bezpośrednio i pośrednio poszkodowanych, a zaprezentowane stano-

wisko prowadzi do wniosku, że art. 445 i 446 k.c. są zbędne. Jednocześnie Sąd Najwyższy nie dostrzegł wszystkich argumentów podnoszonych w zakresie różnicowania sytuacji prawnej obu grup podmiotów. Autor wyraził żal, że kwestia konstrukcji i podstaw prawnych dotyczących osób pośrednio poszkodowanych nie została głębiej rozwinięta przez Sąd Najwyższy.

Glosator zwrócił także uwagę na niekonsekwencję w stanowisku Sądu Najwyższego, z jednej bowiem strony mówi on o podmiotach pośrednio poszkodowanych, z drugiej zaś strony kreuje dobro osobiste, które sprawia, że dotychczas osoby pośrednio poszkodowane *de facto* stają się bezpośrednio poszkodowane.

Dalej autor wskazał, że Sąd Najwyższy doszedł do wniosku, iż istnieje dobro osobiste, które chroni więź rodzinną istniejącą między najbliższymi. Wobec przedstawionej przez Sąd konstrukcji dobra osobistego autor zgłosił kilka zasadniczych uwag, które sprowadza do konkluzji, że nie każdej wartości niemajątkowej powinien automatycznie przysługiwać przymiot dobra osobistego, gdyż bez pogłębionej analizy może to prowadzić do wielu niebezpieczeństw.

Kolejną kwestią, którą glosator uznał za nierozstrzygniętą, jest definicja rodziny na potrzeby określenia więzi rodzinnej, co do której wykształciły się dwie możliwe interpretacje – szeroka i wąska. Sąd Najwyższy w glosowanym orzeczeniu mówił o „więzi rodzinnej między osobami bliskimi”, nie opowiadając się wprost za żadnym z przytoczonych w glosie poglądów.

W ocenie glosatora, ze względu na wykładnię logiczną i funkcjonalną istotne wątpliwości budzi także przyjęta przez Sąd Najwyższy przesłanka odpowiedzialności sprawcy. W omawianym orzeczeniu dopuszczono możliwość odpowiedzialności sprawcy na podstawie art. 448 k.c. na zasadzie ryzyka, nie pogłębiając refleksji nad konsekwencjami pominięcia elementu winy przy stosowaniu tego przepisu.

Na zakończenie autor podzielił pogląd prezentowany w doktrynie, wskazujący na konieczność nowelizacji art. 445 k.c. przez dodanie § 4 o treści: „Sąd może także przyznać najbliższemu członkowi rodziny poszkodowanego, na skutek uszkodzenia ciała lub doznania rozstroju zdrowia, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną przez nich krzywdę”. Takie rozwiązanie zdaniem glosatora nie wymagałoby

konstruowania nowego dobra osobistego i byłoby spójne z utworzeniem podstawy prawnej analogicznej do tej ujętej w art. 446 § 4 k.c., jak również zapewniałoby przejrzystość i spójność całego systemu.

S.K.

*

teza oficjalna

Upływ prekluzyjnego terminu zgłoszenia do sądu rejestrowego zmiany umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, polegającej na podwyższeniu kapitału zakładowego przez objęcie nowych udziałów, powoduje, że nie dochodzi do zmiany stosunku prawnego spółki *ex tunc* (art. 169 w związku z art. 256 § 3 k.s.h.).

teza opublikowana w „Orzecznictwie Sądów Polskich”

Z chwilą bezskutecznego upływu ustawowego terminu do zarejestrowania podwyższenia kapitału zakładowego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, przedmiot wkładu niepieniężnego, wniesiony na pokrycie udziałów w podwyższanym kapitale zakładowym, w postaci udziału w prawie własności nieruchomości, powraca – ze skutkiem rzeczowym, bez potrzeby dokonywania jakichkolwiek czynności prawnych – do wnoszącego wkład. W związku z wygaśnięciem zobowiązania wynikającego z uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego, w następstwie czego czynności objęcia udziałów i rozporządzenia na rzecz spółki prawem rzeczowym tytułem aportu, podjęte przed upływem terminu, stały się bezskuteczne *ex tunc*.

Wygaśnięcie terminu na skutek bezczynności uprawnionego należy uznać za zdarzenie prawne wywołujące odnośnie do wniesionego wkładu skutek rzeczowy.

(wyrok z dnia 28 lutego 2017 r., I CSK 127/16, K. Tyczka-Rote, B. Myszka, A. Owczarek, OSNC 2018, nr 1, poz. 8; OSP 2018, nr 5, poz. 45; BSN 2017, nr 9, s. 9; NPN 2017, nr 3, s. 123)

Glosa

Wojciecha Popiołka, Orzecznictwo Sądów Polskich 2018, nr 5, poz. 45

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor uznał, że umowa objęcia udziałów jest konsensualną umową zobowiązującą oraz źródłem zobowiązania każdej ze stron do określonego świadczenia, a czy powoduje skutek rozporządzający, zależy od przedmiotu wkładu i od woli stron. Za takim poglądem, zdaniem komentatora, przemawiają argumenty natury systemowej. Glosator nie znalazł uzasadnienia dla przyjmowania odmiennej konstrukcji prawnej zdarzenia będącego podstawą objęcia akcji i zdarzenia, które prowadzi do objęcia udziałów, gdyż w obu przypadkach chodzi o zdarzenie zmierzające do osiągnięcia takiego samego celu i będące źródłem takich samych skutków. Podkreślił podobieństwo konstrukcyjne obu typów spółek kapitałowych. Uznał, że nie do przyjęcia jest stanowisko, iż jednostronna czynność mogłaby prowadzić do nawiązania stosunku zobowiązaniowego, którego elementem byłby jakikolwiek obowiązek jej adresata.

Glosator wskazał, że z chwilą bezskutecznego upływu ustawowego terminu do zarejestrowania podwyższenia kapitału zakładowego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, przedmiot wkładu niepieniężnego, wniesiony na pokrycie udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym m.in. w postaci udziału w prawie własności nieruchomości, nie powraca automatycznie – ze skutkiem rzeczowym – do wnoszącego wkład. Do dokonania rozliczeń między spółką a wnoszącym wkład konieczne jest dokonanie między nimi odpowiedniej czynności prawnej o skutku rzeczowym. Uznał, że odmienny pogląd stoi w sprzeczności z uregulowaniami kodeksu spółek handlowych i ukształtowanym w orzecznictwie stanowiskiem, iż następczy upadek przyczyny prawnej przysporzenia wynikający z rozwiązania umowy lub odstąpienia od umowy przenoszącej własność nieruchomości nie powoduje powrotu prawa własności do zbywcy, tylko zobowiązanie nabywcy do zwrotnego przeniesienia własności.

Glosy opracowali również M. Bieniak (MoP 2017, nr 17, s. 945) i R. Kapkowski (Rej. 2017, nr 11, s. 96), a omówienia dokonał T. Szczurowski w „Przeglądzie orzecznictwa” (PUG 2018, nr 3, s. 27).

M.M.

Sankcje cywilnoprawne związane z dokonaniem czynności bankowych, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1988), przez podmiot nieposiadający wymaganego przez prawo zezwolenia, określa art. 170 ust. 1 i 2 tej ustawy.

(uchwała z dnia 10 marca 2017 r., III CZP 109/16, A. Górski, J. Frąckowiak, Z. Kwaśniewski, OSNC 2017, nr 12, poz. 137; OSP 2018, nr 5, poz. 47; BSN 2017, nr 3, s. 7; MoP 2017, nr 7, s. 340; M.Pr.Bank. 2018, nr 1, s. 36)

Glosa

Katarzyny Martowłoś, Monitor Prawa Bankowego 2018, nr 1, s. 50

Glosa ma charakter aprobujący.

Autorka podzieliła stanowisko Sądu Najwyższego, że w przypadku umów, których przedmiotem są czynności bankowe, zawartych z podmiotami niemającymi odpowiedniego zezwolenia, wyłączenie skutków prawnych umowy nie jest sankcją optymalną, gdyż całkowite wyeliminowanie skutków umowy może prowadzić do dalszego pogorszenia sytuacji kontrahenta. Dodała, że w art. 170 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1988 – dalej: „Pr.bank.”) ustawodawca nie posłużył się sankcją nieważności, lecz stwierdził, że jedyną sankcją jest utrata wynagrodzenia za wykonaną usługę.

Glosatorka nadmieniła, że przez zastosowanie podobnych mechanizmów sankcyjnych funkcję zbliżoną do art. 170 ust. 1 Pr.bank. pełni art. 7 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (Dz.U. z 2017 r., poz. 2003 ze zm.), który uwypukla różnicę pomiędzy rachunkiem płatniczym prowadzonym przez instytucje płatnicze a rachunkiem bankowym prowadzonym przez banki.

W dalszej części glosy autorka wskazała, że obecną tendencją legislacyjną jest wprowadzanie do ustawodawstwa, oprócz sankcji cywilnych, rozbudowanych zasad odpowiedzialności karnej za wykonywanie czynności bankowych bez wymaganego zezwolenia. Dodała, że jest to spowodowane m.in. wymaganiami unijnymi, wzmacnianiem nadzoru finansowego w Polsce przez odpowiednie instytucje oraz potrzebą przeciwdziałania nieuczciwym praktykom rynkowym przede wszystkim w działalności instytucji parabankowych. Autorka dostrzegła jednak, że

bodźcem do zmian z pewnością jest również nieefektywność obowiązujących dotychczas regulacji. Jako przykład sankcji karnoprawnych za wykonywanie czynności bankowych bez wymaganego zezwolenia wymieniła art. 171 Pr.bank., art. 287 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (Dz.U. z 2018 r., poz. 56, ze zm.) oraz art. 76–78 ustawy z dnia 23 marca 2017 r. o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami (Dz.U. z 2017 r., poz. 819).

Podsumowując autorka stwierdziła, że omawiane orzeczenie jest korzystne dla klientów parabanków, stabilizuje rynek finansowy i korzystnie wpływa na przejrzystość tego typu działalności. Można na jego podstawie wnioskować, że umowy zawarte z podmiotem, który nie jest uprawniony do wykonywania czynności bankowych, nie są nieważne z mocy prawa (art. 58 § 1 k.c.), a wyłączną konsekwencją jest zakaz pobierania oprocentowania, opłat i innych należności przez podmioty wkraczające w obszar kompetencji zastrzeżony dla banków. Dodała, że chociaż wskazuje się, iż sankcja cywilna przewidziana w art. 170 Pr.bank. nie jest najskuteczniejszym instrumentem służącym zwalczaniu instytucji nielegalnych parabanków, to niewątpliwie jest to jeden ze środków ułatwiających kontrahentom dochodzenie swoich praw. Zdaniem glosatorki, iluzoryczność sankcji może się jednak uwypuklić, gdy uprawnieni nie zechcą jej uruchomić, chociażby dlatego, że są zadowoleni z usług podmiotu wykonującego czynności bankowe nielegalnie i mają zamiar korzystać z nich także w przyszłości.

Głosę do omawianej uchwały opracował także W. Srokosz (OSP 2018, nr 5, poz. 47 – *vide* niżej). Omówił ją również T. Szczurowski w „Przeglądzie orzecznictwa” (PUG 2018, nr 3, s. 29).

M.K.

*

Glosa

Witolda Srokosza, Orzecznictwo Sądów Polskich 2018, nr 5, poz. 47

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor wyraził zadowolenie, że Sąd Najwyższy tak jednoznacznie opowiedział się po stronie ochrony interesów usługobiorców, którymi często

są konsumenci. Uznał za trafne powołanie się przez Sąd Najwyższy na dyrektywę 2006/48/WE. Zgodził się z tezą, że reglamentacja czynności bankowych stanowi implementację postanowień tej dyrektywy. Skrytykował natomiast pogląd, że art. 170 Pr.bank. ma zastosowanie w przypadku wykonywania czynności bankowych przez podmiot inny niż bank. Zdaniem komentatora, przepis ten może być stosowany również w stosunku do banku, jeżeli wykonuje on czynności bankowe, które nie zostały przewidziane w udzielonym mu zezwoleniu. Glosator podkreślił, że Sąd Najwyższy trafnie przeanalizował art. 170 Pr.bank. w kontekście ochrony systemu bankowego, wskazał jednak, iż zawarcie jednej umowy o przyjmowania depozytów lub innych środków podlegających zwrotowi na kwotę kilkudziesięciu tysięcy zł nie może w jakikolwiek sposób wpłynąć na stabilność tego systemu. Dopiero zawieranie takich umów z dużą liczbą osób może mieć wpływ na stabilność systemu bankowego.

M.M.

*

teza oficjalna

Przewidziany w klauzuli 20.1 wzorca umownego FIDIC termin do zawiadomienia zamawiającego przez wykonawcę o okolicznościach uzasadniających wynagrodzenie za roboty dodatkowe jest umownym terminem zawitym do dokonania umownego aktu staranności, pod rygorem utraty określonego uprawnienia. Dopuszczalność takiego zastrzeżenia umownego wynika z art. 353¹ k.c., który stanowi także podstawę badania skuteczności zastrzeżenia w odniesieniu do konkretnego roszczenia.

teza opublikowana w „Glosie”

1. Dopuszczalność zastrzegania w umowie terminów zawitych *sensu stricto*, których niezachowanie powoduje utratę określonych umownych uprawnień, w tym terminów notyfikacyjnych i aktów staranności, nie powinna być kwestionowana na gruncie zasady swobody umów przewidzianej w art. 353¹ k.c.

2. Nie ma już w polskim systemie prawnym przepisu, który nakazywałby przyjęcie zasady walutowości w jakichkolwiek rozliczeniach z jakichkolwiek tytułów. Przepisem takim nie jest z pewnością art. 31 ani 32 ustawy z 1997 r. o Narodowym Banku Polski, gdyż z faktu, że środkiem płatniczym na obszarze RP są znaki pieniężne w postaci złotych i groszy emitowane przez NBP nie wynika, iż tylko w takiej walucie mogą być wyrażane w Polsce zobowiązania pieniężne.

3. Uchylenie zasady walutowości przewidzianej w dawnym art. 358 k.c. oznacza, iż wierzyciel może obecnie żądać wykonania zobowiązania pieniężnego z każdego tytułu w dowolnej walucie, natomiast dłużnik może wykazać, że żądanie przez wierzyciela zapłaty w walucie obcej jest sprzeczne z treścią zobowiązania, jego celem społeczno-gospodarczym, zasadami współżycia społecznego lub ustalonymi zwyczajami (art. 354 § 1 k.c.).

(wyrok z dnia 23 marca 2017 r., V CSK 449/16, M. Kocon, I. Gromska-Szuster, A. Piotrowska, OSNC-ZD 2017, nr D, poz. 67; BSN 2017, nr 9, s. 9)

Glosa

Andrzeja Szlężaka, Glosa 2018, nr 1, s. 21

Glosa jest aprobująca.

Komentowane rozstrzygnięcie dotyczyło pojęcia umownych terminów zawitych. Glosator podkreślił, że wokół tego pojęcia narosło wiele wątpliwości interpretacyjnych, wynikających zasadniczo z prób dopatrywania się relacji pomiędzy umownymi terminami zawitymi a terminami przedawnienia. Stwierdził, że zabiegi takie są zawodne, gdyż najczęściej brak takich relacji.

W dalszej kolejności autor glosy stwierdził, że rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego uważa za trafne co do kwalifikacji prawnej umownych terminów zawitych, ich zastrzeganie bowiem mieści się w granicach swobody umów, a więc nie są one niedopuszczalne, tj. ich wprowadzanie do umów nie jest sprzeczne z prawem, ani nie ma na celu obejścia ustawy (głównie zakazu przewidzianego w art. 119 k.c.).

Glosator uznał, że okoliczności sprawy nie uzasadniały potrzeby sięgania do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, zatem w tym

zakresie uznał rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego za nietrafne i wewnętrznie sprzeczne, gdyż w uzasadnieniu znajduje się także sugestia, że roszczenia wykonawcy mają podstawę prawną w umowie stron. W ocenie glosatora, stan faktyczny opisany w uzasadnieniu wyroku wskazywał na to, że spóźniona notyfikacja nie pozbawiła wykonawcy należnego mu wynagrodzenia, gdyż zamawiający nadużył prawa podnosząc zarzut zgaśnięcia roszczenia, wbrew zapewnieniom, jakich wykonawcy udzielił inżynier kontraktu.

P.G.

*

1. Obowiązek wynikający z art. 46 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r. nie był wyłącznie obowiązkiem prawnokarnym, takim jak na przykład obowiązek zapłaty grzywien i kar pieniężnych, lecz miał charakter cywilnoprawny.

2. Obowiązki majątkowe mające – mimo braku wyraźnego wskazania normatywnego – charakter cywilnoprawny należą do spadku (art. 922 § 1 k.c.).

(wyrok z dnia 10 sierpnia 2017 r., II CSK 844/16, H. Pietrzkowski, A. Owczarek, R. Trzaskowski, OSNC 2018, nr 5, poz. 53; BSN 2017, nr 11, s. 16)

Glosa

Jacka Trzewika, Glosa 2018, nr 1, s. 95

Glosa jest aprobująca.

Glosowane orzeczenie Sądu Najwyższego dotyczy zakresu majątku spadkodawcy podlegającego przejściu w drodze dziedziczenia na następców prawnych zmarłego. Sąd Najwyższy przyjął, że na spadkobierców w drodze dziedziczenia przechodzi także orzeczonej przez sąd karny obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej na skutek przestępstwa. Glosator przychylił się do stanowiska, że wynikający z art. 46 k.k. obowiązek naprawienia szkody nie jest wyłącznie obowiązkiem prawnokarnym, takim jak np. obowiązek zapłaty grzywien i kar pieniężnych, lecz należy przyjąć jego cywilnoprawny charakter. W efekcie – trafnie uznając,

że obowiązki majątkowe mające mimo braku wyraźnego wskazania normatywnego charakteru cywilnoprawny należą do spadku (art. 922 § 1 k.c.) – także orzeczony przez sąd karny obowiązek naprawienia wyrządzonej szkody przechodzi na spadkobierców podmiotu ponoszącego odpowiedzialność za powstałą szkodę.

Glosator podkreślił również, że zasądzony jako środek kompensacyjny obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej deliktem należy zaliczyć do kategorii decydujących o składzie i wartości spadku obowiązków spadkowych bezwzględnie dziedzicznych, tj. obowiązków przechodzących na spadkobierców drogą dziedziczenia i niewyłączalnych ze spadku. Cecha dziedziczności obowiązku naprawienia szkody wynika z regulacji o charakterze *iuris cogentis*, wobec czego nie można go pozbawić tej cechy w drodze czynności prawnej.

P.G.

prawo cywilne procesowe

teza oficjalna

Naruszający zakaz konkurencji przewidziany w art. 56 k.s.h. może zwolnić się z odpowiedzialności, o której mowa w art. 57 k.s.h., w razie wykazania, że obok przychodów, jakie uzyskał z działalności konkurencyjnej wobec spółki, poniósł na tej działalności stratę przewyższającą wspomniany przychód.

(wyrok z dnia 20 sierpnia 2015 r., II CSK 505/14, A. Piotrowska, J. Frąckowiak, J. Górowski, Glosa 2016, nr 1, s. 15)

Glosa

Dominiki Wajdy, Glosa 2018, nr 1, s. 27

Glosa jest krytyczna.

Wyrok Sądu Najwyższego dotyczył istnienia zakazu działalności konkurencyjnej współników spółki jawnej w sytuacji, w której ze względu na istniejący pomiędzy nimi konflikt zdecydowali się na zakończenie prowadzonej przez spółkę działalności oraz zakresu korzyści uzyski-

wanych przez wspólnika naruszydciela zakazu. Glosatorka stwierdziła, że Sąd Najwyższy trafnie zwrócił uwagę, iż w okresie wypowiedzenia, a przed wszczęciem postępowania likwidacyjnego, obowiązują generalne zasady prowadzenia spraw spółki i jej reprezentacji, jak ma to miejsce w zwykłym toku działalności z pewnymi modyfikacjami, wynikającymi ze szczególnej sytuacji wspólnika wypowiadającego umowę spółki.

Autorka podkreśliła, że jawność działalności konkurencyjnej nie powoduje jej legalizacji wobec wyraźnego braku zgody drugiego wspólnika na zniesienie zakazu konkurencji. Następnie, co do kwestii zakresu roszczenia o wydanie korzyści uzyskanych przez wspólnika, który naruszał zakaz działalności konkurencyjnej wobec spółki, wskazał, że możliwe są dwie interpretacje. Po pierwsze, korzyści można rozumieć jako wszystkie przysporzenia majątkowe, które uzyskał wspólnik, prowadząc działalność konkurencyjną wobec spółki, i po drugie, korzyści mogą być rozumiane w sposób wąski. Konieczne jest więc wtedy ustalenie wielkości rzeczywistego przysporzenia majątkowego osiągniętego przez wspólnika, co nastąpi, gdy od uzyskanego przez niego przychodu odliczony zostanie koszt jego uzyskania. Ten drugi sposób rozumienia został przyjęty przez Sąd Najwyższy, co w konsekwencji oznacza, że wspólnik obowiązany jest do zwrotu jedynie zysku wypracowanego z prowadzonej działalności konkurencyjnej.

W konkluzji glosatorka stwierdziła, że przyjęty przez Sąd Najwyższy wąski sposób rozumienia pojęcia korzyści może budzić wątpliwości, zważywszy na odstraszącą funkcję art. 57 k.s.h. Jednak od strony praktycznej nawet taki sposób rozumienia pojęcia korzyści nie wpływa na pogorszenie sytuacji prawnej spółki, gdyż może ona zamiast roszczenia o zwrot uzyskanych przez wspólnika korzyści wystąpić z roszczeniem odszkodowawczym, przy którym wspólnik konkurent nie będzie mógł sobie odliczyć poniesionych przez siebie kosztów.

P.G.

*

Wynagrodzenie radcy prawnego ustanowionego z urzędu, zasądzone od strony przeciwnej na rzecz strony reprezentowanej przez

tego radcę, podlega podwyższeniu o należyty podatek od towarów i usług.

(uchwała z dnia 3 grudnia 2015 r., III CZP 90/15, K. Strzelczyk, M. Bączyk, K. Zawada, OSNC 2017, nr 1, poz. 3; BSN 2015, nr 12, s. 8)

Komentarz

Jakuba Rychlika, Monitor Podatkowy 2017, nr 10, s. 48

Komentarz ma charakter krytyczny.

W ocenie autora, głównym mankamentem uzasadnienia omawianej uchwały jest zwężenie analizy do treści rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490). W ocenie glosatora, Sąd Najwyższy w prowadzonych rozważaniach powinien był również uwzględnić szersze tło normatywne. Przede wszystkim, zgodnie z art. 217 Konstytucji, nakładanie podatków, innych danin publicznych, określanie podmiotów, przedmiotów opodatkowania i stawek podatkowych, a także zasad przyznawania ulg i umorzeń oraz kategorii podmiotów zwolnionych od podatków następuje w drodze ustawy. W konsekwencji błędne jest twierdzenie, że źródłem opodatkowania podatkiem od towarów i usług reprezentowania strony przez pełnomocnika z urzędu są przepisy rozporządzenia wydanego przez Ministra Sprawiedliwości. Szczególne znaczenie mają natomiast przepisy ustawy o podatku od towarów i usług, a także dyrektywa 2006/112/WE Rady z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej.

Rozstrzygając przedmiotowe zagadnienie prawne należało zatem przede wszystkim rozważyć, czy zasądzone od strony przegrywającej wynagrodzenie pełnomocnika z urzędu wchodzące w skład niezbędnych kosztów procesu stanowi podstawę opodatkowania podatkiem od towarów i usług, o której mowa w art. 29a ust. 1 ustawy o podatku od towarów i usług. W ocenie glosatora, należy uznać, że usługą jest reprezentowanie z urzędu przed sądem, usługodawcą jest pełnomocnik prowadzący działalność gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy

o podatku od towarów i usług, usługobiorcą jest strona wygrywająca proces, osobą trzecią zaś strona przegrywająca. Z treści przytoczonego przepisu wynika, że zasądzone wynagrodzenie stanowi podstawę opodatkowania, jeśli pełnomocnik otrzyma je od strony, którą reprezentuje, albo od strony przeciwnej, która przegrała proces. Jeżeli sąd zasądza wynagrodzenie od strony przegrywającej na rzecz strony wygrywającej, a nie na rzecz pełnomocnika ustanowionego z urzędu, nie można uznać, że stanowi ono podstawę opodatkowania podatkiem od towarów i usług, bo stałoby to w sprzeczności z art. 29a ust. 1 ustawy. Dopiero wynagrodzenie, które pełnomocnik otrzyma lub ma otrzymać od strony reprezentowanej przez niego, stanowi podstawę opodatkowania podatkiem od towarów i usług. W efekcie zasądzone wynagrodzenie pełnomocnika z urzędu mogłoby być uznane za podstawę opodatkowania podatkiem od towarów i usług jedynie wtedy, gdy okoliczność wydania postanowienia o kosztach uprawniałaby do twierdzenia, że strona wygrywająca będzie miała obowiązek przekazania wynagrodzenia swemu pełnomocnikowi, które uprzednio otrzyma od strony przegrywającej.

Uchwała została omówiona przez M. Strus-Wołos w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2016, nr 5, s. 111) oraz przez M. Pilicha (Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Przegląd orzecznictwa, red. J. Kosonoga, Warszawa 2016, s. 202).

P.F.

*

Artykuł 11 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1854) stosuje się także do postępowania w sprawie o nadanie bankowemu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności na rzecz banku – nabywcy wierzytelności objętej bankowym tytułem egzekucyjnym, któremu przed wejściem w życie tej ustawy nadano klauzulę wykonalności.

(uchwała z dnia 26 października 2016 r., III CZP 56/16, A. Owczarek, J. Górowski, M. Koba, OSNC 2017, nr 6, poz. 68; BSN 2016, nr 10, s. 7; Rej. 2016, nr 12, s. 159; NPN 2016, nr 4, s. 96)

Omówienie

Artura Grajewskiego i Małgorzaty Żmijewskiej w artykule „Konsekwencje uchwały Sądu Najwyższego z 26 października 2016 r., III CZP 56/16, dla postępowań egzekucyjnych z udziałem banków”, *Przeгляд Prawa Egzekucyjnego* 2018, nr 2, s. 53

Zdaniem autorów, konsekwencje omawianej uchwały – w połączeniu z wnioskami płynącymi z uchwały z dnia 26 czerwca 2014 r., III CZP 46/14 (OSNC 2015, nr 4, poz. 41) – są jednoznaczne; w przypadku zmiany po stronie wierzyciela (banku) w toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, wszczętego przed dniem 8 września 2016 r., postępowanie to należy umorzyć na podstawie art. 824 § 1 pkt 2 k.p.c. z powodu utraty przez wierzyciela zdolności sądowej. Oczywiście brak ten nie może być uzupełniony w sposób określony w art. 824 § 2 k.p.c.

Jedną z ważniejszych konsekwencji jest kwestia przedawnienia roszczeń stwierdzonych bankowymi tytułami egzekucyjnymi, brak zatem podstaw do twierdzenia, że skutek rozpoczęcia biegu przedawnienia na nowo po umorzeniu postępowania egzekucyjnego może odnosić się do sytuacji, w której uprawnionym do wszczęcia ponownej egzekucji jest już inny wierzyciel niż wymieniony w pierwotnym tytule wykonawczym. Biorąc pod uwagę trzyletni termin przedawnienia roszczeń wynikających z czynności bankowych, duża część roszczeń banków może ulec przedawnieniu, gdyż konieczne będzie wszczęcie nowych postępowań rozpoznawczych przez banki przejmujące lub nowo powstałe, w celu uzyskania tytułów wykonawczych pochodzących od sądu (wyroków, nakazów zapłaty).

W ocenie autorów, orzecznictwo Sądu Najwyższego kształtuje w sposób bardzo niekorzystny sytuację banków będących następcami prawnymi wystawców bankowych tytułów egzekucyjnych zaopatrzonych w klauzulę wykonalności.

Uchwała została omówiona także przez M. Bączyka w „Przeглядzie orzecznictwa” (M.Pr.Bank. 2017, nr 10, s. 47) oraz przez E. Konarską (Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Przeгляд orzecznictwa, red. J. Kosonoga, Warszawa 2017, s. 210).

S.J.

W razie cofnięcia pozwu wniesionego w elektronicznym postępowaniu upominawczym po przekazaniu sprawy do sądu właściwości ogólnej (art. 505³³ § 1 k.p.c.), a przed wysłaniem pozwanaemu odpisu pozwu, zwrot uiszczonej opłaty sądowej od pozwu następuje na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. b) ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz.U. 2016, poz. 623).

(uchwała z dnia 8 grudnia 2016 r., III CZP 80/16, W. Pawlak, K. Strzelczyk, K. Zawada, OSNC 2017, nr 9, poz. 95; BSN 2016, nr 12, s. 11; Prok. i Pr. 2018, nr 5, wkładka, poz. 39; R.Pr., Zeszyty Naukowe 2017, nr 1, s. 201)

Glosa

Andrzeja Antkiewicza, Kwartalnik Sądowy Apelacji Gdańskiej 2018, nr 1, s. 91

Glosa ma charakter krytyczny.

Teza omawianej uchwały nie wzbudziła wątpliwości glosatora, natomiast krytyczne uwagi odnosiły się w głównej mierze do stanowiska zajętego przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu. W ocenie autora, Sąd Najwyższy dokonał analizy pojęcia „posiedzenie”, o którym mowa w art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. b oraz pkt 3 lit. a u.k.s.c., w kontekście całego kodeksu postępowania cywilnego, dochodząc przy tym do wniosku, że art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. a u.k.s.c. odnosi się do posiedzeń, o których zawiadamiane są strony, czyli wyłącznie do posiedzeń jawnych (rozpraw). Oznacza to, że Sąd Najwyższy odniósł się pośrednio także do pozostałych przypadków cofnięcia pozwu wniesionego w elektronicznym postępowaniu upominawczym po przekazaniu sprawy do sądu właściwości ogólnej, tj. do sytuacji uregulowanych w art. 505³⁴ § 1 i art. 505³⁶ § 1 k.p.c.

Konsekwencją poglądu, że art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. a u.k.s.c. odnosi się wyłącznie do posiedzeń jawnych (rozpraw), jest to, że Sąd Najwyższy nie wyklucza zwrotu części opłaty od pozwu w razie jego cofnięcia po rozpoczęciu posiedzenia niejawnego, także wtedy, gdy wydano na nim nakaz zapłaty, obojętnie w jakim postępowaniu, tj. zwykłym czy elektronicznym upominawczym. Uchwała obejmuje zatem więcej sytuacji niż wskazuje na to przytoczona na wstępie odpowiedź na pytanie sądu

okręgowego i – choć Sąd Najwyższy wprost tego nie wyraził – dotyczy również postępowania nakazowego.

W ocenie glosatora, bardziej trafne jest stanowisko, że sformułowanie „przed rozpoczęciem posiedzenia, na które sprawa została skierowana” użyte w art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. a u.k.s.c. oznacza każde posiedzenie, również niejawne, na którym sąd podejmuje decyzję w przedmiocie rozstrzygnięcia sporu. W takim znaczeniu posiedzeniem wyznaczającym granicę dopuszczalnego cofnięcia pozwu, skutkującego zwrotem części opłaty, jest nie tylko posiedzenie niejawne, na którym sąd wydaje wyrok, ale także to, na którym wydaje on nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, europejskim postępowaniu nakazowym, upominawczym i elektronicznym postępowaniu upominawczym (art. 484¹ § 3, art. 497¹ § 2, art. 505¹⁷ oraz art. 505²⁸ w związku z art. 497¹ § 2 k.p.c.).

P.F.

*

Ocena, czy zachodzi podstawa do odmowy stwierdzenia wykonalności zagranicznego orzeczenia z powodu oczywistej sprzeczności zezwolenia na wykonanie z porządkiem publicznym ze względu na pozbawienie pozwanego prawa do wysłuchania (art. 34 pkt 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, Dz.Urz. UE L 12, s. 1), powinna uwzględniać postępowanie przed sądami państwa pochodzenia jako całość, w tym także ewentualne postępowanie przed sądem konstytucyjnym, jeżeli kontrolował on wydane w sprawie orzeczenie.

(postanowienie z dnia 7 kwietnia 2017 r., V CSK 349/16, M. Romańska, J. Frąckowiak, P. Grzegorzczak, OSNC 2018, nr 2, poz. 20).

Glosa

Igi Bałos, *Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały* 2017, nr 2, s. 287

Glosa ma charakter aprobujący w zakresie rozstrzygnięcia sprawy.

Autorka podzieliła konkluzję Sądu Najwyższego, że niewzięcie udziału w danym etapie postępowania nie zawsze skutkuje naruszeniem prawa

do obrony i prawa do wysłuchania. Jej wątpliwości wzbudziła jednak zasadność podnoszenia argumentu o braku wykazania przez skarżącą, że postępowanie przed Sądem Konstytucyjnym wpłynęło na merytoryczny wynik sprawy w niekorzystny dla niej sposób. W ocenie glosatorki, nieistotne jest to, czy słowacki Sąd Konstytucyjny orzekł korzystnie czy niekorzystnie dla skarżącej, lecz okoliczność, że prawo do rzetelnego procesu było realizowane w postępowaniu postrzeganym jako całość. Autorka podzieliła także zapatrywanie, że stosowanie klauzuli *order public* służy poszanowaniu krajowego porządku prawnego w ogólności, nie zaś ochronie czysto ekonomicznych interesów strony.

Odnosząc się do przeprowadzonej przez Sąd Najwyższy analizy roszczenia dochodzonego przez skarżącą przed sądami słowackimi, glosatorka wskazała, że chociaż sądy państwa wykonania nie mogą kwestionować ustaleń faktycznych dokonanych przez sąd państwa pochodzenia, nie oznacza to, że nie mogą się do nich odwoływać w toku oceny skutków wykonania orzeczenia.

A.G.

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2018, NR 7–8

W razie stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej utrzymującej w mocy decyzję odmawiającą ustanowienia na rzecz byłego właściciela nieruchomości prawa użytkownika wieczystego na tej nieruchomości na podstawie przepisów dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy (Dz.U. Nr 50, poz. 279 ze zm.), źródłem poniesionej przez niego (następców prawnych) szkody nie jest decyzja wydana z naruszeniem prawa, zezwalająca na sprzedaż lokali w budynku położonym na tej nieruchomości.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 28 marca 2018 r., III CZP 46/17, D. Zawistowski, M. Bączyk, D. Dończyk, J. Gudowski, W. Katner, H. Pietrkowski, K. Weitz, OSNC 2018, nr 7–8, poz. 65)

*

Wniosek o ubezwłasnowolnienie może złożyć także osoba, która ma być ubezwłasnowolniona.

(uchwała z dnia 28 września 2016 r., III CZP 38/16, J. Gudowski, A. Piotrowska, K. Weitz, OSNC 2018, nr 7–8, poz. 66)

*

Do nabycia własności nieruchomości rolnej w toku egzekucji sądowej z nieruchomości, wszczętej przed dniem 30 kwietnia 2016 r.

nie stosuje się ograniczeń w nabywaniu nieruchomości rolnych wynikających z art. 2a ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 803) wprowadzonego przez art. 7 pkt 4 ustawy z dnia 14 kwietnia 2016 r. o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 2016 r., poz. 585).

(uchwała z dnia 24 sierpnia 2017 r., III CZP 35/17, B. Ustjanicz, R. Trzaskowski, M. Wysocka, OSNC 2018, nr 7–8, poz. 67)

*

Do zachowania dwuletniego terminu przewidzianego w art. 129 ust. 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 519 ze zm.) wystarczające jest złożenie przed jego upływem do sądu wniosku o zawezwanie do próby ugodowej.

(uchwała z dnia 15 września 2017 r., III CZP 37/17, W. Pawlak, A. Owczarek, K. Pietrzykowski, OSNC 2018, nr 7–8, poz. 68)

*

Jeżeli osoba uprawniona do odbioru depozytu zmarła, jej spadkobierca jest uprawnionym w rozumieniu przepisów art. 6 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o likwidacji niepodjętych depozytów (Dz.U. Nr 208, poz. 1537 ze zm.).

(uchwała z dnia 15 września 2017 r., III CZP 39/17, W. Pawlak, A. Owczarek, K. Pietrzykowski, OSNC 2018, nr 7–8, poz. 69)

*

W sprawie z powództwa przedsiębiorcy przeciwko konsumentowi zobowiązanemu z weksla sąd z urzędu uwzględni nieskuteczność powołania się przez powoda na podstawę właściwości miejscowej przewidzianą w art. 37¹ § 1 k.p.c.

(uchwała z dnia 19 października 2017 r., III CZP 42/17, J. Gudowski, G. Misiurek, A. Owczarek, OSNC 2018, nr 7–8, poz. 70)

Stwierdzenie zasiedzenia własności nieruchomości może nastąpić tylko na rzecz osoby wskazanej przez wnioskodawcę lub innego uczestnika postępowania także wtedy, gdy z ich twierdzeń oraz ustaleń sądu wynika, że na skutek zasiedzenia nieruchomości weszła do majątku wspólnego wnioskodawcy oraz jego małżonka, którego wniosek nie dotyczył. W takiej sytuacji sąd powinien jednak zwrócić uwagę uczestników na ewentualną potrzebę zmiany wniosku.

(uchwała z dnia 19 października 2017 r., III CZP 49/17, J. Gudowski, G. Misiurek, A. Owczarek, OSNC 2018, nr 7–8, poz. 71)

*

W sprawie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, dotyczącej wyłącznie udziału we współwłasności nieruchomości w częściach ułamkowych, po stronie pozwanej nie zachodzi współuczestnictwo współwłaścicieli pozostałych udziałów ujawnionych w dziale II tej księgi.

(uchwała z dnia 19 października 2017 r., III CZP 59/17, J. Gudowski, G. Misiurek, A. Owczarek, OSNC 2018, nr 7–8, poz. 72)

*

W postępowaniu prowadzonym na podstawie art. 788 § 1 k.p.c. sąd nie bada skuteczności umocowania pełnomocnika do dokonania czynności prawnej stanowiącej podstawę przejścia uprawnień.

(uchwała z dnia 17 listopada 2017 r., III CZP 53/17, K. Tyczka-Rote, A. Kozłowska, M. Romańska, OSNC 2018, nr 7–8, poz. 73)

*

Artykuł 788 § 1 k.p.c. może być podstawą nadania tytułowi egzekucyjnemu, o którym mowa w art. 777 § 1 pkt 5 k.p.c. klauzuli wykonalności na rzecz nabywcy rzeczy wydzierżawionej, który wstąpił w stosunek dzierżawy (art. 678 § 1 w związku z art. 694 k.c.)

w miejsce wierzyciela, na korzyść którego dłużnik złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji.

(uchwała z dnia 17 listopada 2017 r., III CZP 55/17, K. Tyczka-Rote, A. Kozłowska, M. Romańska, OSNC 2018, nr 7–8, poz. 74)

*

1. Zarzuty odwołania od wyboru najkorzystniejszej oferty, o którym mowa w art. 180 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 2164 ze zm.), mogą obejmować także zaniechanie wykluczenia wykonawcy, który złożył ofertę wybraną przez zamawiającego lub zaniechanie odrzucenia oferty, która powinna podlegać odrzuceniu.

2. Artykuł 198f ust. 2 zdanie czwarte ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 2164 ze zm.) wyłącza możliwość uchylecia przez sąd okręgowy na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. postanowienia Krajowej Izby Odwoławczej o odrzuceniu odwołania.

(uchwała z dnia 17 listopada 2017 r., III CZP 56/17, K. Tyczka-Rote, A. Kozłowska, M. Romańska, OSNC 2018, nr 7–8, poz. 75)

*

Gmina, która została zawiadomiona o sprawie o opróżnienie lokalu na podstawie art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1610 ze zm.), jest uprawniona do złożenia apelacji od wyroku nakazującego opróżnienie lokalu, w którym ustalono uprawnienie do otrzymania lokalu socjalnego, także w zakresie nakazu opróżnienia lokalu.

(uchwała z dnia 24 listopada 2017 r. III CZP 64/17, M. Koba, P. Grzegorzcyk, K. Pietrzykowski, OSNC 2018, nr 7–8, poz. 76)

*

Sąd rejestrowy w ramach postępowania określonego w art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Są-

dowym (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 700 ze zm.) o wykreślenie wpisu niedopuszczalnego ze względu na obowiązujące przepisy prawa nie jest uprawniony do badania zgodności z ustawą uchwały zgromadzenia wspólników lub walnego zgromadzenia, która stanowi materialnoprawną podstawę dokonanego wpisu.

(uchwała z dnia 8 grudnia 2017 r., III CZP 54/17, J. Frąckowiak, K. Strzelczyk, K. Zawada, OSNC 2018, nr 7–8, poz. 77)

*

Po zajęciu prawa małżonka, będącego dłużnikiem, do dokonania podziału majątku wspólnego, umowa małżonków o podziale składników tego majątku jest bezskuteczna wobec wierzyciela egzekwującego (art. 910 § 1 pkt 1 w związku z art. 902 i 885 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 718/16, M. Szulc, M. Bączyk, R. Trzaskowski, OSNC 2018, nr 7–8, poz. 78)

*

Łukę, która powstała w umowie w wyniku zastrzeżenia postanowienia niedozwolonego, należy wypełniać na korzyść konsumenta (art. 385 § 2 zdanie drugie k.c.).

(wyrok z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, M. Szulc, M. Bączyk, R. Trzaskowski, OSNC 2018, nr 7–8, poz. 79)

*

W sprawie o uznanie za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika, polegającej na ustanowieniu odrębnej własności lokalu mieszkalnego i jej przeniesieniu na jednego z wierzycieli, któremu z powodu zawarcia umowy deweloperskiej w zwykłej formie pisemnej przysługiwało tylko roszczenie odszkodowawcze, sąd powinien rozważyć, czy spełnienie świadczenia o skutku rzeczowym zamiast odszkodowania nie łączyło się z naruszeniem interesów pozostałych wierzycieli.

(wyrok z dnia 6 września 2017 r., I CSK 38/17, D. Dończyk, B. Myszką, A. Piotrowska, OSNC 2018, nr 7–8, poz. 80)

Pełnomocnictwem do dokonania czynności prawnej, o którym stanowi art. 1167 k.p.c., jest także pełnomocnictwo rodzajowe (art. 98 zdanie drugie k.c.).

(postanowienie z dnia 13 października 2017 r., I CSK 33/17, M. Romańska, P. Grzegorzcyk, B. Ustjanicz OSNC 2018, nr 7–8, poz. 81)

*

Wynagrodzenie za świadczenia opieki zdrowotnej udzielone świadczeniobiorcy w stanie nagłym (art. 19 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1938 ze zm.) powinno być zapłacone niezwłocznie po złożeniu wniosku o jego wypłatę, odpowiadającego wymaganiom określonym w art. 19 ust. 5.

(wyrok z dnia 13 października 2017 r., I CSK 75/17, M. Romańska, P. Grzegorzcyk, B. Ustjanicz OSNC 2018, nr 7–8, poz. 82)

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2018, NR 9

Sąd może przyznać zadośćuczynienie za krzywdę osobom najbliższym poszkodowanego, który na skutek czynu niedozwolonego doznał ciężkiego i trwałego uszczerbku na zdrowiu.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 27 marca 2018 r., III CZP 60/17, D. Zawistowski, J. Gudowski, M. Romańska, M. Szulc, B. Ustjanicz, M. Wysocka, K. Zawada, OSNC 2018, nr 9, poz. 83)

*

Członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, który objął tę funkcję wtedy, gdy spółka była niewypłacalna, ponosi odpowiedzialność przewidzianą w art. 299 k.s.h. za długi spółki powstałe po objęciu przezeń funkcji, także wtedy, gdy zgłoszony przez niego wniosek o ogłoszenie upadłości spółki zostałby oddalony na tej podstawie, że majątek spółki nie wystarczyłby na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego lub wystarczyłby jedynie na zaspokojenie tych kosztów.

(uchwała z dnia 1 grudnia 2017 r., III CZP 65/17, M. Koba, P. Grzegorzczak, K. Pietrzykowski, OSNC 2018, nr 9, poz. 84)

*

Nie jest dopuszczalne prowadzenie egzekucji z lokalu mieszkalnego, jeżeli prawomocnym wyrokiem sądu, ze względu na nie-

spełnienie wymagań, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 1892 ze zm.), została stwierdzona nieważność umowy o ustanowieniu odrębnej własności tego lokalu.

(uchwała z dnia 8 grudnia 2017 r., III CZP 71/17, J. Frąckowiak, K. Strzelczyk, K. Zawada, OSNC 2018, nr 9, poz. 85)

*

Artykuł 160a ust. 7 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1842 ze zm.), który wszedł w życie w dniu 1 października 2014 r., określa trzyletni termin przedawnienia roszczeń o opłatę za studia, wynikających z umów o warunkach odpłatności za studia, a art. 32 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014 r., poz. 1198 ze zm.), przewiduje, usuwając występujące w tym względzie wątpliwości, że w takim samym terminie roszczenia te przedawniały się też przed wejściem w życie art. 160a ust. 7 Prawa o szkolnictwie wyższym; tym samym wyłączone jest stosowanie w związku z wejściem w życie art. 160a ust. 7 Prawa o szkolnictwie wyższym normy intertemporalnej wyrażonej w art. XXXV pkt 2 p.w.k.c.

(uchwała z dnia 8 grudnia 2017 r., III CZP 74/17, J. Frąckowiak, K. Strzelczyk, K. Zawada, OSNC 2018, nr 9, poz. 86)

*

Dłużnik mający status lokatora w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1610), przeciwko któremu zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne o opróżnienie lokalu służącego zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych, prowadzone na podstawie tytułu wykonawczego określonego w art. 999 § 1 k.p.c.

w brzmieniu obowiązującym do dnia 3 maja 2012 r., może dochodzić ustalenia prawa do lokalu socjalnego na podstawie art. 189 k.p.c.

(uchwała z dnia 8 grudnia 2017 r., III CZP 75/17, J. Frąckowiak, K. Strzelczyk, K. Zawada, OSNC 2018, nr 9, poz. 87)

*

W sprawie z powództwa właściciela o nakazanie opróżnienia lokalu mieszkalnego pomiędzy byłym najemcą oraz osobami, których uprawnienie do zamieszkania w tym lokalu miało charakter pochodny od najemcy, oznaczonymi przez powoda zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1610 ze zm.) jako pozwani, zachodzi współuczestnictwo konieczne po stronie pozwanej.

(uchwała z dnia 8 grudnia 2017 r., III CZP 79/17, J. Frąckowiak, K. Strzelczyk, K. Zawada, OSNC 2018, nr 9, poz. 88)

*

W razie podziału nieruchomości oddanej w użytkowanie wieczyste na nieruchomości, dla których założono księgi wieczyste, ustalona przed podziałem opłata roczna obowiązuje do czasu jej aktualizacji dokonanej na podstawie art. 77 i nast. ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 2147 ze zm.).

(wyrok z dnia 18 października 2017 r., II CSK 53/17, M. Szulc, W. Pawlak, K. Tyczka-Rote, OSNC 2018, nr 9, poz. 89)

*

Ocena dopuszczalności rozpowszechnienia wizerunku w publikacji prasowej bez zgody osoby przedstawionej wymaga uwzględnienia – oprócz kryterium rozpoznawalności i związku między wykonaniem wizerunku a pełnieniem funkcji publicznych (art. 81 ust. 2

pkt 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 880) – treści i formy publikacji oraz jej doniosłości z punktu widzenia debaty publicznej, a także wartości informacyjnej wizerunku i jego związku z treścią publikacji. Należy także uwzględnić orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczące wolności wyrażania opinii, obejmującej również rozpowszechnianie fotografii (art. 10 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284).

(wyrok z dnia 10 listopada 2017 r., V CSK 51/17, B. Ustjanicz, J. Frąckowiak, P. Grzegorzcyk, OSNC 2018, nr 9, poz. 90)

INFORMACJE

W dniach 7 i 8 czerwca odbyła się doroczna wyjazdowa konferencja sędziów Izby Cywilnej. Tym razem sędziowie Izby – wraz z sędziami w stanie spoczynku – gościli w Uniwersytecie Wrocławskim, poznając przy okazji jego historię i siedzibę.

Sędziowie zostali przyjęci przez Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego, Jego Magnificencję prof. dr. hab. Adama Jezierskiego, który ze swadą, wielkim znawstwem i pasją przedstawił historię Uniwersytetu oraz sylwetki niektórych jego luminarzy, a także pokazał najpiękniejsze miejsca, nie omijając oczywiście Auli Leopoldyńskiej, reprezentacyjnej części głównego gmachu, Oratorium Marianum oraz siedziby rektoratu, z gabinetem Rektora i salą Senatu. W Oratorium Marianum, barokowej sali ozdobionej freskami przedstawiającymi sceny z życia Maryi, Jego Magnificencja dał krótki, spontaniczny koncert organowy i fortepianowy. Sędziowie Izby wspięli się także na Wieżę Matematyczną, skąd – oświeceni przez Gospodarza – podziwiali widoki Wrocławia, a następnie zwiedzili uniwersyteckie muzeum.

Obrazy otworzył Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej Dariusz Zawistowski, z udziałem Dziekana Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii prof. dr. hab. Karola Kiczki.

Zebrani wysłuchali bardzo interesujących wykładów profesorów Uniwersytetu Wrocławskiego: prof. dr. hab. Piotra Machnikowskiego na temat wchodzących właśnie zmian kodeksu cywilnego dotyczących przedawnienia, oraz prof. dr. hab. Jacka Gołaczyńskiego na temat dokumentu elektronicznego. W dyskusji, skupiającej się na pytaniach stawianych wykładowcom, wzięli udział sędziowie Karol Weitz, Paweł Grzegorzczak, Mirosław Bączyk, Jacek Gudowski i Maria Szulc.

Następnego dnia, po omówieniu organizacyjnych spraw Izby, w czasie wolnym, zebrani wzięli udział w krótkim rejsie statkiem, podziwiając urodę Wrocławia z perspektywy lustra Odry. Na zakończenie Prezes Sądu Najwyższego Dariusz Zawistowski podziękował uczestnikom za aktywny udział w konferencji, a Dyrektorowi Biura Organizacyjnego Sądu Najwyższego Krzysztofowi Śledziewskiemu za jej zorganizowanie. Szczególne podziękowania otrzymał sędzia Sądu Najwyższego prof. dr hab. Józef Frąckowiak, który pełnił jednocześnie funkcję gościa i współgospodarza konferencji.

Pogoda, jak zwykle, była znakomita.

*

W dniu 29 czerwca sędziowie Izby Cywilnej, członkowie Biura Studiów i Analiz oraz asystenci gościli Rzecznika Praw Obywatelskich Adama Bodnara, który – przywitany serdecznie przez Prezesa Sądu Najwyższego Dariusza Zawistowskiego – w bardzo interesującym wystąpieniu przedstawił problematykę niezależności sądownictwa w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W spotkaniu uczestniczył także Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Karnej Stanisław Zabłocki.

W drugiej części narady sędziowie Izby dyskutowali na temat bieżącej sytuacji Sądu Najwyższego.

Powitanie w Sali Senatu. Rektor Uniwersytetu Wrocławskiego prof. dr. hab. Adam Jezierski (z prawej) oraz sędzia Sądu Najwyższego prof. dr. hab. Józef Frąckowiak.

Wykład prof. dr. hab. Piotra Machnikowskiego.

Wykład prof. dr. hab. Jacka Gołaczyńskiego. Obok Prezes Sądu Najwyższego Dariusz Zawistowski.

Sala posiedzeń Rady Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii. Podczas wykładu.

Na Wieży Matematycznej. Rzut oka na panoramę Wrocławia.

Dane statystyczne – czerwiec 2018 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia							
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania	Inny sposób	
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	1539	290	306	-	17	3	22	-	201	63	1523
3.	CZP w tym:	47	8	9	4	-	-	-	-	-	5	46
	art. 390 k.p.c.	41	8	7	2	-	-	-	-	-	5	42
	skład 7-miu	6	-	2	2	-	-	-	-	-	-	4
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	102	29	28	-	8	5	6	-	-	9	103
5.	CO w tym:	39	83	92	-	2	-	-	-	-	90	30
	art. 401 k.p.c.	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	art. 45 i 48 k.p.c.	37	83	92	-	2	-	-	-	-	90	28
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	111	22	28	-	-	-	-	-	6	22	105
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
10.	RAZEM	1839	432	463	4	27	8	28	-	207	189	1808

SPIS TREŚCI

	<i>str.</i>
Uchwały	3
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	9
Glosy	22
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC 2018, nr 7–8	48
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC 2018, nr 9	54
Informacje	58
Fotografie	60
Dane statystyczne	63